

Etuusopas 2009

IAET-kassan Etuusopas 1/2009

© IAET-kassa 2009

Kuvat: Olavi Mäki

IAET-kassa on vuonna 1969 perustettu ylempien toimihenkilöiden tai vastaavassa asemassa olevien palkansaa-
jien työttömyyskassa. IAET-kassa on Suomen toiseksi suurin työttömyyskassa – kassaan kuuluu noin 195 000
jäsentä pääasiassa akavalaisten järjestöjen vakuuttamina.

IAET-kassa maksaa jäsenilleen työttömyyden tai lomautuksen sattuessa työttömyysturvalain mukaista ansi-
opäivärahaa, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ajalta koulutustukea, työttömän omaehtoisen opiskelun
ajalta koulutuspäivärahaa ja vuorotteluvapaan ajalta vuorottelukorvausta.

SISÄLLYS

1	JOS JOUDUT TYÖTTÖMÄKSI TOIMI NÄIN.....	5
1.1	Ilmoittaudu asuinpaikkakuntasi työ- ja elinkeinotoimistoon	5
1.2	Päivärahan hakeminen työttömyyskassasta.....	6
1.3	Päiväraihakemuksen liitteet	7
1.4	Jatkohakemus	9
1.5	Miten työttömyyskassa maksaa päivärahat?	9
1.6	Työttömyyspäivärahan verotus	9
2	EDELLYTYKSET TYÖTTÖ MYYS PÄIVÄRAHAN SAAMISEKSI.....	11
2.1	Työ- ja elinkeinotoimistossa kokopäivätyön hakijana	11
2.2	Vakuutettuna työttömyyskassassa vähintään 10 edellistä kuukautta	11
2.3	Työssäoloehto: alkuehto ja paluuehto	11
2.4	Työssäoloehtoon huomioon otettava työ	12
3	TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA OIKEUDEN RAJOITUKSET	13
3.1	Ostavastuu-aika	13
3.2	Lomakorvaus.....	14
3.3	Kertakorvaus	15
3.4	Irtisanomisajan palkka tai sitä vastaava korvaus.....	15
3.5	Työkyvyttömyys.....	15
3.6	Sosiaalietuuksien vaikutus ansiopäivärahaan.....	15
3.7	Lasten kotihoidon tuen vaikutus ansiopäivärahaan	16
4	TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHAN SUURUUS.....	17
4.1	Ansiopäivärahan perusteena oleva vakiintuneena pidettävä palkka	17
4.2	Ansiopäivärahan laskenta	18
4.3	Korotetun ansio-osan edellytykset.....	18
4.4	Korotetun ansio-osan suuruus.....	19
4.5	Työllistymisohjelmallisän edellytykset	19
4.6	Työllistymisohjelmallisän suuruus	20
5	PÄIVÄRAHAKAUDEN KESTO	21
5.1	Lisäpäiväoikeus.....	21
6	SOVITeltu TYÖTTÖMYYSPÄIVÄRAHA	23
6.1	Oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan	23
6.2	Sovitellun työttömyyspäivärahan suuruus	23
6.3	Sovitellussa huomioon otettava tulo	25
6.4	Sovitellun päiväraha-kauden kesto	25
6.5	Sovitellun päivärahan hakeminen ja maksaminen.....	26

7	YRITTÄJÄKÄSITE TYÖTTÖMYYSTURVASSA.....	27
7.1	Myös osaomistaja voi olla yrittäjä.....	27
7.2	Yrittäjän työssäoloehto	28
8	TYÖVOIMAPOLIITTISEN AIKUISKOULUTUKSEN AJALTA MAKSETTAVA KOULUTUSTUKI JA YLLÄPITOKORVAUS.....	30
8.1	Koulutustuen saamisen ehdot.....	30
8.2	Koulutustuen suuruus	30
8.3	Vähennetty koulutustuki	31
8.4	Ylläpitokorvaus ja ulkomaan päiväraha	31
8.5	Koulutustuen hakeminen ja hakemuksen liitteet.....	31
8.6	Koulutustuen maksaminen	32
8.7	Toimenpiteet koulutuksen päätyttyä	32
9	TYÖTTÖMIEN OMAEHTOISEN OPISKELUN AJALTA MAKSETTAVA KOULUTUSPÄIVÄRAHA	33
9.1	Koulutusta koskevat edellytykset	33
9.2	Koulutuspäivärahan maksamisen edellytykset.....	33
9.3	Koulutuspäivärahan suuruus ja kesto	34
9.4	Koulutuspäivärahan hakeminen ja maksaminen.....	34
10	VUOROTTELUVAPAAN AJALTA MAKSETTAVA VUOROTTELUKORVAUS	35
10.1	Määräaikainen vuorotteluvapaalaki 31.12.2009 asti	35
10.2	Vuorottelukorvauksen ehdot ja korvausoikeuden rajoitukset.....	35
10.3	Vuorottelukorvauksen suuruus	36
10.4	Vuorottelukorvauksen hakeminen ja maksaminen.....	36
11	OIKEUS TYÖTTÖMYYSELÄKKEESEEN	37
12	TYÖNHAKU EU- JA ETA-MAAN JA SVEITSIN ALUEELLA E 303 -LOMAKKEELLA.....	38
13	ULKOMAILLA TYÖSKENTELEY JA TYÖTTÖMYYSTURVA.....	39
13.1	Työttömyysturvalain mukaista työssäoloehtoaa voi kerryttää.....	39
13.2	EU/ETA-maat ja Sveitsi.....	39
13.3	Pohjoismaat.....	40
13.4	Lähetetty työntekijä.....	40
13.5	Ei-sopimusmaat (kolmannet maat).....	40
14	PÄÄTÖKSET	41
14.1	Valittaminen työttömyyskassan päätöksestä.....	41
15	TIETOJEN ANTAMINEN JA LUOVUTTAMINEN.....	42
15.1	Työttömyysetuuden hakijan velvollisuus tietojen antamiseen	42
15.2	Työttömyyskassan oikeus saada tietoja.....	42
15.3	Työttömyyskassan oikeus luovuttaa tietoja.....	42
16	TIETOTURVA TYÖTTÖMYYSKASSASSA.....	43

1

Jos joudut työttömäksi toimi näin

1.1 Ilmoittaudu asuinpaikkakuntasi työ- ja elinkeinotoimistoon

Ilmoittaudu välittömästi, viimeistään ensimmäisenä työttömyyspäivänä, kotipaikkakuntasi **työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi**. Työttömyyden katsotaan alkaneen vasta siitä päivästä, jolloin ilmoittaudut työttömäksi työnhakijaksi. Tämä vaihe on ehdoton edellytys päivärahan hakemiselle. Ensimmäisellä ilmoittautumiskerralla kannattaa ottaa mukaan työtodistus tai lomautus todistus, irtisanomisilmoitus/työsuhteen päättymisestä tai tehty sopimus sekä mahdollinen opiskelutodistus.

Työ- ja elinkeinotoimistoon on hyvä ilmoittautua heti työttömyyden alkaessa, vaikka päivärahaa ei esim. työnantajan maksaman tukipaketin takia voidakaan maksaa, sillä hakija menettää oikeutensa ansioturvaan, jos hän on ollut **yli 6 kuukautta poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä**. Henkilön katsotaan olevan työmarkkinoilla, jos hän on työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistynyt yritystoiminnassa tai omassa työssä tai henkilö on ollut työvoimapolitiisessa toimenpiteessä tai ollut

työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissa ololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta. Ns. tukipakettiaikaa ei katsota hyväksyttäväksi syyksi olla pois työmarkkinoilta.

Jos Sinut on **lomautettu määräaikaisesti** ja lomautus koskee vähintään 10 työntekijää, varmista työnantajaltasi, tuleeko Sinun ilmoittautua henkilökohtaisesti työ- ja elinkeinotoimistoon vai hoitaako työnantaja asian yhteisilmoituksella. Varmista myös, että työnantajasi tietää, minkä työttömyyskassan jäsen olet. **Toistaiseksi lomautetun sekä yritystoimintaa tai opiskelua harjoittavan henkilön tulee itse** ilmoittautua työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Määräaikaisessa työsuhteessa olevaa ei voi lomauttaa, ellei hän ole vakituisen työn-

tekijän sijaisena ja työnantajalla olisi oikeus lomauttaa vakituinen työntekijä, jos tämä olisi työssä.

Jos olet saanut **sairauspäivärahaa sen enimmäismaksuajan 300 päivää** ja sairausloma jatkuu edelleen, tulee Sinun ilmoittautua työnhakijaksi viimeistään heti 300 päivän täyttymisen jälkeen, koska ansiopäivärahaa voidaan maksaa muiden edellytysten täytyessä työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautumispäivästä lukien, jos työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä tai se on hylätty. Ks. kohta 3.5 Työkyvyttömyys.

Mikäli Sinulla tai perheelläsi on **liike-, ammatti- tai yritystoimintaa taikka maatalous- tai metsätaloustoimintaa**, ilmoita siitä ilmoittautuessasi työ- ja elinkeinotoimistoon sekä päivärahaohjelmassasi työttömyyskassalle, vaikka toiminnasta ei olisikaan tuloja. Myös ns. pöytälaatikkofirmasta tulee ilmoittaa sekä työttömyyskassaan että työ- ja elinkeinotoimistoon.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassaa sitovan lausunnon hakijan työttömyyspäivärahaoikeuden työvoimapolitiisista edellytyksistä. **Työ- ja elinkeinotoimistot päättävät edelleen** työnhakijan päivärahaoikeudesta mm. seuraavissa tapauksissa, joissa työttömyyskassalla ei ole päätäntävaltaa:

- hakijalla on yritystoimintaa tai hän työllistyy omassa työssä;
- hakija suorittaa opintoja;
- työtön kieltäytyy ilman pätevää syytä työ- ja elinkeinotoimiston osoittamasta enintään 5 päivää kestävästä työstä. Seurauksena on 30 päivän karenssi;
- työtön kieltäytyy yli 5 päivää kestävästä työstä tai henkilölle sopivasta koulutuksesta, tai jos työtön omalla menettelyllään aiheuttaa sen, ettei työsuhteen synny tai jos työtön henkilö on ilman hyväksyttävää syytä ollut työmarkkinoilla viimeisen 6 kuukauden aikana vähemmän kuin 6 viikkoa. Seurauksena on 60 päivän karenssi;

- henkilö on ilman pätevää syytä eronnut työstään tai on itse aiheuttanut työsuhteen päättymisen. Seurauksena on 90 päivän karenssi;
- toistuva työstä tai koulutuksesta kieltäytyminen ja työhaluttomuus voivat aiheuttaa päivärahan lakkaamisen ja tällöin päiväraha myönnetään vasta kolmen kuukauden työn tai koulutuksen jälkeen.

Huolehdi siitä, että työnhakusi työ- ja elinkeinotoimistossa on voimassa. Työnhaku työ- ja elinkeinotoimistossa on uusittava työvoimaviranomaisen ohjeiden mukaisesti. Päivärahaan ei ole oikeutta ajalta, jolta työnhaku ei ole voimassa työ- ja elinkeinotoimistossa.

Työttömyydessä tapahtuneet muutokset (esim. uusi työsuhde, yritystoiminnan aloitus, sairaus, matka jne.) tulee a i n a ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistoon sekä työttömyyskassalle etuutta haattaessa.

Jos lomautus päättyy työsuhteesi irtisanomiseen, **Sinun tulee ilmoittaa siitä työ- ja elinkeinotoimistoon ja lähettää työttömyyskassalle hakemuksesi yhteydessä kopio irtisanomisilmoituksesta ja palkkatodistus irtisanomisajan palkasta sekä muista mahdollisista eristä, kuten lomakorvauksista ja lomarahosta.**

Työsuhteen irtisanomisajalta ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, vaikka irtisanomisajalta ei huolimatta oikeudesta irtisanomisajan palkkaan maksettaisikaan palkkaa. Työnantajan ja työntekijän sopiessa keskenään irtisanomisajasta luopumisesta, ei päivärahaa makseta ajalta, jolta henkilöllä olisi ollut lain, työ- tai virkaehtosopimuksen tai työsopimuksen perusteella oikeus irtisanomisajan palkkaan.

1.2 Päivärahan hakeminen työttömyyskassasta

Päivärahaa **haetaan aina jälkikäteen** neljän kalenteriviikon (maanantai–sunnuntai) tai kuukauden (kalenterikuukausi tai esim. 16.–15. päivä) jaksoissa. Ensimmäisen hakemuksen liitteineen voi toimittaa työttömyyskassalle jo yhden päivän työttömyyden jälkeen.

Ansiöpäivärahaa maksetaan **vain hakemuksen perusteella**. Päiväraha hakemuksia saa työ- ja elinkeinotoimistosta, työttömyyskassasta tai sen voi tulostaa internetistä osoitteesta www.iaet.fi. Hakemukset toimitetaan työttömyyskassalle. Hakemus tulee täyttää lomakkeessa olevien ohjeiden mukaisesti kaikilta osin, myös omavastuuajalta, joka on seitsemää täyttä työpäivää vastaava aika, samoin ajalta, jolle työsuhteen päättyessä maksetut lomakorvaukset jaksottuvat. Työttömyyspäivät voit täyttää vain siihen päivään saakka, jolloin allekirjoitat hakemuksen ja toimitat sen kassalle.

Työttömyyspäivärahaa on haettava kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta sitä halutaan maksettavaksi. Työttömäksi jäätyäsi huolehdi siitä, että toimitat aina hakemuksesi viimeistään kolmen (3) kuukauden kuluessa IAET-kassalle. Kolmen kuukauden sääntö koskee myös jatkohakemuksia.

Ennen kuin lähetät hakemuksesi työttömyyskassalle, tarkista, että kaikki tarvittavat liitteet ovat mukana ja että työnantajan kirjoittamassa palkkatodistuksessa olevat palkkasummat ovat oikein! Tarkista lisäksi, että palkkatodistukseen on eritelty kaikki palkkapoikkeamat mahdollisine kertymäaikoineen. Tarkista myös, että olet täyttänyt hakemuksen kaikki kohdat ohjeiden mukaisesti. Näin nopeutat käsittelyä. Muista kuitenkin edellä mainittu kolmen kuukauden aikaraja. Voit täydentää päiväraha hakemustasi liitteillä myös jälkikäteen.

Työttömyyskassa on velvollinen seuraamaan jäsenen työssäoloehdon täyttymistä, joten työttömyyskassalle on ilmoitettava myös sellaiset ajanjaksot, joilta ei haeta päivärahaa esim. vuosiloma-aika, sairausloma, yli kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyö.

1.3 Päiväraihakemuksen liitteet

Haettaessa työttömyyspäivärahaa ensimmäistä kertaa tulee hakemukseen liittää **hakulomakkeessa mainitut liitteet sekä**

- irtisanomisilmoitus, lomautusilmoitus ja/tai sopimus **työsuhteen päättämisestä**

miksi: Kassa tarkistaa ilmoituksesta työsuhteen päättämispäivämäärän tai lomautuksen alkamispäivämäärän sekä hakijan irtisanomisajan pituuden. Lomautusilmoituksesta ilmenevä lomautusilmoitusaika voi vaikuttaa myös mahdolliseen myöhempään irtisanomisaikaan. Työnantaja voi vähentää irtisanomisajan palkasta 14 päivän palkan, jos työntekijä on lomautettu yli 14 päivän lomautusilmoitusaikaa käyttäen. Lisää tietoa asiasta saat kääntymällä esim. oman liittosi puoleen.

- **työsopimus tai työnantajan selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista, jos työ sopimus on ollut suullinen (työsopimuslaki 2 luku 4 §) tai mahdollinen johtajasopimus**

Jos työ sopimus on solmittu yli kolme vuotta sitten, työ sopimusta ei pääsääntöisesti tarvitse toimittaa. **Johtajasopimus on kuitenkin aina toimitettava.**

miksi: Ylempien toimihenkilöiden työsuhteen ehdoista on usein sovittu työ sopimuslain ja työehtosopimuksen säännöksistä poikkeavasti. Kassa tarkistaa työ sopimuksesta irtisanomisajan, normaalin viikoittaisen työajan, hakijan oikeuden ntulospalkkioihin tai bonuksiin, työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen jne. Koska työ sopimuslain mukaan pääsääntöisesti ainoastaan toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta voidaan lomauttaa, tulee työttömyyskassan lomautustapauksissa tarkistaa työ sopimuksesta myös työsuhteen sovitun kesto. Työ sopimuksella ei tarkoiteta työsuhteen päättyessä annettavaa työtodistusta.

- **työnantajan antama palkkatodistus**

Palkkatodistuksesta tulee käydä ilmi maksettu bruttopalkka **vähintään 43 työssäoloehdon täyttävältä kalenteriviikolta** (ma–su) välittömästi ennen työsuhteen päättymistä. 1.1.1997 tai sen jälkeiseltä ajalta työttömyyspäivärahaa (peruspäivärahaa tai ansiopäivärahaa) saaneilta palkkatodistus tarvitaan vähintään **34 työssäoloehdon täyttävältä kalenteriviikolta** (ma–su). Osa-aikaeläkkeellä, osatyökyvyttömyyseläkkeellä, vuorotteluvapaalla tai osittaisella hoitovapaalla olevan/olleen taikka osa-aikalisää saaneen osalta palkkatodistus on toimitettava

eläkettä tai vapaata edeltävältä ajalta. Myös äitiyslomalla, hoitovapaalla tms. olleen osalta palkkatodistus on toimitettava vapaata edeltävältä ajalta, tai mikäli vapaa on sijoittunut työskentelykausien väliin, tulee palkkatodistus toimittaa vähintään 43/34 työssäoloehdon täyttävältä kalenteriviikolta.

Palkkatodistuksessa on oltava työsuhteen alkamis- ja mahdollinen päättämispäivä, asema yrityksen palveluksessa, palkkakertymän alkamis- ja päättämispäivä (**palkat ilmoitetaan työntekoaikojen kohdalla kohdistettuna**), ennakonpidätyksenalainen maksettu palkkakertymä, siihen sisältyvät vuosilomakorvaukset, lomarahat ja muut palkkapaikkeamat (esim. kertakorvaukset, tulospalkkiot, bonukset ja työaikapankista maksetut rahakorvaukset) sekä erien ansainta-aika, palkattomat jaksot sekä selvitys, mikä on syy palkattomaan aikaan, työnantajan nimi, allekirjoitus ja yhteystiedot. Palkkatodistuslomakkeen voi tulostaa kassan internetsivuilta www.iaet.fi.

Jos viikoittainen työaika vaihtelee siten, etteivät kaikki kalenteriviikot täytä työssäoloehdot (alle 18 työtuntia viikossa), tulee hakijan toimittaa työttömyyskassalle työnantajan laatima ja allekirjoittama kalenteriviikkokohtainen työaika- ja palkkaselvitys palkkatodistuksen lisäksi. Työaikajärjestelyiltään epätavallisilla aloilla, esimerkiksi opetuslalla, voidaan poiketa viikoittaisesta 18 tunnin työaikaedellytyksestä, ks. kohta 2.4 Työssäoloehdot huomioon otettava työ.

miksi: Palkkatodistus tarvitaan työssäoloehdon täyttämisen selvittämiseksi ja päivärahan perusteena olevan vakiintuneena pidettävän palkan määrittämiseksi.

- **palkkaerittelyt lomautuskuukausilta ja lomautusjaksojen välisiltä työjaksoilta**

Jos lomautuksen johdosta palkanvähennys on tehty vasta seuraavan kuukauden palkasta, tulee kassalle toimittaa palkkaerittely myös tältä kuukaudesta.

miksi: Työttömyyskassan on työttömyysturvalain mukaan seurattava hakijoiden työssäoloehdon täyttymistä. Palkkaerittelyistä merkitään työssäolorekisteriin työssäoloehdon täyttävät työssäoloviikot kerryttämään hakijan uutta työssäoloehdot. Kassa seuraa myös lomautusta vastaavan palkanvähennyksen toteutumista palkkalaskelmista/palkkaerittelyistä.

- **Jos olet tai olet ollut toimitusjohtajana, hallituksen jäsenenä tai osakkaana yrityksessä, josta olet jäänyt työttömäksi tai lomautetuksi, tai Sinulla on ko. toimi muun työn ohessa**

Sinun tulee liittää hakemukseesi osakasluettelo, josta käy ilmi kaikki osakkaat ja omistussuhteet tarkastelujakson (viimeisten 28/24 kk:n) ajalta ennen työttömyyttä.

miksi: Palkansaajan työssäoloehto kerryttää vain palkansaaja-asemassa tehty työ. Jos olet toiminut johtavassa asemassa yrityksessä tai olet yrityksen osaomistaja, kassa tarvitsee em. liitteet asemasi selvittämiseksi.

- **palkkatodistus/palkkaerittely sekä kopio työsopimuksesta, jos työskentelet hakujaksolla**

Jos olet päivärahan hakujakson aikana tehnyt osa-aikatyötä tai satunnaista työtä, tulee kassalle toimittaa kopio työsopimuksesta sekä palkkatodistus/palkkaerittely hakujaksolta. Työtunnit tulee merkitä hakemuksiin vaikka kyseessä olisi palkaton työ tai palkka maksettaisiin vasta myöhemmin. Mikäli saat tekijänoikeus- tms. korvauksia, tulee myös niistä toimittaa kassalle palkkatodistus/ palkkaerittely. Mikäli työskentelet ns. omassa työssä (esim. freelancerina), tulee kassaan toimittaa palkkatiedot myös ko. työn osalta.

miksi: Soviteltua päivärahaa maksetaan osa-aikatyön ja enintään kaksi viikkoa kestävänsä koko-aikatyön ajalta. Päivärahan sovittelussa otetaan huomioon 50 % sovittelujakson tuloista. Palkkatietoja tarvitaan myös työssäoloehdon seuraamista varten.

- **Jos sinulla on sivutoimista liike- tai ammattitoimintaa taikka metsä- tai maataloustoimintaa**

Hakemukseen tulee liittää kopio **verotuspäätöksestä**, jonka olet saanut vero toimistosta verotuksen valmistuttua, ja verotuksen **erittelyosasta**, joka on toimitettu keväällä esitetytyn vero ilmoituksen mukana, **sekä kopio osakasluettelosta** tai muu selvitys toiminnasta. Ellei veroselvitystä ole, tulot on esitettävä kirjanpitoon perustuvalla luotettavalla selvityksellä (jäljennös yrityksen tilinpäätöksestä tai ennakkoverolippuhakemuksesta tms.). **Liike- ja ammattitoiminnasta sekä maataloustoiminnasta on aina ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistolle ja työttömyyskassalle, vaikka toiminnasta ei olisi-kaan tuloja!**

miksi: Sivutoimisesta yritystoiminnasta tai maataloustoiminnasta saadut ansiotulona verotettavat tu-

lot vaikuttavat työttömyyspäivärahan määrään.

- **päätös muusta sosiaalietuudesta/eläkkeestä**

Viimeisin etuuden myöntöpäätös, jos saat eläkettä, sairauspäivärahaa, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai muuta sosiaalietuutta. Lasten kotihoidon tukea saavan perheen tulee toimittaa kassalle selvitys siitä, kuka lasta hoitaa. Selvityslomakkeita voi tulostaa IAET-kassan kotisivuilta www.iaet.fi kohdasta lomakkeet. Osa-aikaeläkkeellä olleen/olevan hakijan tulee lisäksi toimittaa mahdollinen eläkkeen lakkautuspäätös.

miksi: Työttömyysturvalla määritellyt eläkkeet ja lakisääteiset sosiaalietuudet vaikuttavat vähentävästi työttömyyspäivärahaan. Myös työnantajan järjestämä lisäeläke vaikuttaa päivärahan suuruuteen.

- **verokortti, mikäli olet hakenut muutosta verotukseen**

miksi: Työttömyyskassa saa verohallinnolta tiedon hakijan ennakonpidätysprosentista alkuvuodesta verotuksen muututtua. Jos olet verovuoden aikana hakenut muutosta ennakonpidätystietoihin, **sinun on itse toimitettava alkuperäinen muutosverokortti kassalle.**

- **todistus opiskelusta (esim. tutkintotodistus ja opintorekisteriote), mikäli olet opiskellut työssäoloehdon kuuluvan työskentelyn aikana tai sen jälkeen**

miksi: Työttömyyskassan tulee selvittää aukottomasti päivärahan hakijan työssäolokaudet. Lisäksi päätoiminen opiskelu pidentää 28/24 kuukauden tarkastelujaksoa, jolta 43/34 kalenteriviikon työssäoloehto kertyy.

- **Jos olet ollut lähetettynä työntekijänä ulkomailla**

Hakemukseen tulee liittää kopio Kelan (kolmannet valtiot) tai Eläketurvakeskuksen (EU-/ETA -valtiot) päätöksestä, jonka mukaan kuulut Suomen sosiaaliturvan piiriin eli Sinulle on myönnetty lähetetyn työntekijän status ja työssäoloehdon täyttymisajalta ns. TEL-palkkatodistus eli todistus vakuutusmaksusta, josta on pidätetty Suomeen eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut.

miksi: Lähetettynä työntekijänä ulkomailla työskentely kerryttää työssäoloehto. Päiväraha määritellään vakuutusmaksusta, josta on pidätetty Suomeen lakisääteiset maksut.

- **Jos työ on tehty yksityiselle henkilölle**

Hakemukseen tulee liittää kuittikopio tai muu luotettava selvitys maksetuista sotu-, työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuista.

miksi: Työssäoloehto kerryttää ainoastaan vakuutusenalainen työ eli työ, josta on maksettu lakisäänteiset vakuutusmaksut.

- **EU/ETA-maassa tai Sveitsissä työskentelystä E 301 -lomake työskentelymaan viranomaiselta**

miksi: Sopimusvaltiossa kerrytetyt vakuutus- ja työskentelykaudet voidaan siirtää vain E 301 -lomakkeella.

1.4 Jatkohakemus

Saat jatkohakemuksen postitse kotiin, kun työttömyyskassa on vastaanottanut ensimmäisen päiväraha hakemuksesi. Tämän jälkeen esitetyt jatkohakemus toimitetaan aina päivärahan maksuilmoituksen mukana. Jatkohakemus tulee käsittelyn nopeuttamiseksi täyttää aina tasan kuukaudelta tai neljältä kalenteriviikolta jälkikäteen. Jos Sinulla on osa-aikatyötä tai satunnaista työtä, tulee jatkohakemukset myös näissä tilanteissa aina ehdottomasti täyttää kuukauden tai 4 kalenteriviikon (ma-su) jaksoissa. Hakujakson tulee edellä mainituissa tapauksissa olla yhdenmukainen palkanmaksujakson kanssa, jotta voit toimittaa kassalle palkkalaskelman mahdollisimman pian.

Jatkohakemuksen voi täyttää myös internetissä IAET-kassan kotisivulla www.iaet.fi kohdassa eAsiointi. Palveluun voit kirjautua useiden pankkien henkilökohtaisilla internetkäyttötunnuksilla. Palvelun kautta voit toimittaa työttömyyskassalle ainoastaan päiväraha hakemuksen, joten mahdollinen palkkatodistus ja muut liitteet on lähetettävä kassaan normaalisti postitse.

Yli kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyön ajalta Sinulla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan. Seuraavan päiväraha hakemuksen yhteydessä kassalle tulee toimittaa palkkatodistus ko. työstä sekä työsopimus. Seuraava hakemusta ei voida käsitellä ilman em. selvityksiä.

Jos olet lomautettu lyhennetylle työpäivälle tai työviikolle, tulee jatkohakemuksen yhteydessä toimittaa kassalle palkkalaskelma hakujaksolta. Jos lomautusvähennykset

tehdään vasta myöhemmin, tulee hakemuksen mukana toimittaa myös se palkkalaskelma, josta ilmenee tehty lomautusvähennys.

Myös jatkohakemukset vanhenevat, joten jatkohakemuksen tulee olla työttömyyskassassa kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta työttömyyspäiväraha haetaan.

1.5 Miten työttömyyskassa maksaa päivärahat?

Ansiopäivärahaa maksetaan päiväraha kauden alkamisesta lukien jälkikäteen neljän viikon tai kuukauden maksukausittain, kuitenkin siten, että ensimmäinen maksukausi voi olla edellä mainittua lyhyempi.

Maksupäivät ovat maanantai, keskiviikko ja perjantai. Mikäli maksupäivä osuu arkipyhäpäivälle, maksupäivä on edellinen pankkipäivä. Jatkohakemusten käsittelyaika on noin 1–2 viikkoa. Työllisyystilanteiden äkilliset muutokset saattavat pidentää hakemusten käsittelyaikoja.

Ensimmäisen hakemuksen saapuessa työttömyyskassaan kassa rekisteröi hakemuksen ja lähettää hakijalle tiedotteen hakemuksen saapumisesta. Jatkohakemusten saapumisesta ei tiedoteta hakijalle erikseen. Ensimmäisen maksatuksen yhteydessä hakija saa päätöksen työttömyyspäivärahan suuruudesta. Jokaisen maksatuksen yhteydessä hakijalle lähetetään maksuilmoitus, jossa on mukana ansioturvan jatkohakemuslomake.

1.6 Työttömyyspäivärahan verotus

Työttömyyspäiväraha on veronalaista tuloa. Kassa saa verotuksen muututtua alkuvuodesta verohallinnolta muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta (esim. portaikkoverokortti) kassan jäsenten palkkaa varten määrätty alkuperäiset ennakonpidätysprosentit, joita kassa käyttää korotettuna 2 prosenttiyksiköllä, kuitenkin aina vähintään 20 prosentin suuruisena, ellei kassaan toimiteta sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Korotettua ansio-osaa ja työllistymisohjelmallisaa saavilla korotus on neljä prosenttiyksikköä. Työttömyyskassa korottaa suorasiirtona saatuja verotietoja verohallituksen ohjeiden mukaisesti, koska työttömyysetuuksista ei voi tehdä verotuksessa ansiotulovähennystä, eikä etuuden maksatuksen yhteydessä peritä työeläke- ja työttö-

ETUUDEN SAAJANA SINUN TULEE ILMOITTA A TYÖTTÖMYYSKASSALLE KAIKISTA ETUUDEN MAKSAMISEEN LIITTYVISTÄ MUUTOKSISTA (esim. työssäolo, yrittäjyys, sairaus, opiskelu, etuuden hakuaikaa koskevat tulot ja muut etuudet). Kaikista ulkomaanmatkoista on myös aina ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistoon ja työttömyyskassalle.

myysvakuutusmaksuja. Vuorottelukorvauksesta ennakonpidätys toimitetaan palkan pidätysprosentteja kolme prosenttiyksikköä pienempänä.

Jos haet verovuoden aikana ennakonpidätystietoihin muutosta, on Sinun itse toimitettava työttömyyskas-

salle alkuperäinen muutosverokortti, sillä nämä tiedot eivät siirry automaattisesti työttömyyskassalle. Muutosverokorttia käytetään siitä päivästä alkaen, kun se on toimitettu työttömyyskassalle. Mikäli verokortti on sosiaalietuuksien maksamista varten myönnetty, käytetään verokortissa olevaa veroprosenttia sellaisenaan.

Mikäli työttömyyskassa ei ole saanut pidätyksen toimitamista varten tarvittavaa tietoa suorasiirtona tai hakijalta itseltään, toimitetaan päivärahaista ennakonpidätys verohallinnon antaman taulukon mukaan, jolloin pidätysprosentti määräytyy täyden päivärahan suuruuden mukaan.

Veroilmoituksessa ei ilmoiteta työttömyyskassan maksamia etuussummia. Työttömyyskassa etuuksien maksajana on tehnyt ennakonpidätyksen sekä tilittänyt ja ilmoittanut ennakoiden määrät suoraan verottajalle. **Kassa ilmoittaa verottajalle verovuonna maksetut etuudet riippumatta siitä, miltä ajalta maksu on suoritettu.**

2

Edellytykset työttömyyspäivärahan saamiseksi

2.1 Työ- ja elinkeinotoimistossa kokopäivätyön hakijana

Ensimmäinen edellytys työttömyyspäivärahan saannille on, että henkilö on työ- ja elinkeinotoimistossa kokoaikaisen työn hakijana ja työmarkkinoiden käytettävissä, eli estettä kokoaikaisen työn vastaanottamiselle ei saa olla.

2.2 Vakuutettuna työttömyyskassassa vähintään 10 edellistä kuukautta

Ansiopäivärahaan on oikeus kaikkien edellytysten täytyessä työttömyyskassan jäsenenä (=vakuutettu), joka on ollut vähintään **kymmenen** lähinnä edellistä kuukautta vakuutettuna työttömyyskassassa ja joka on vakuutettuna ollessaan täyttänyt työttömyysturvalain edellyttämän työssä oloehdon.

2.3 Työssäoloehto: alkuehto ja paluuehto

Alkuehto

Jos henkilölle ei ole maksettu ansiopäivärahaa tai Kelan peruspäivärahaa 1.1.1997 tai sen jälkeiseltä ajalta, täytyy työssäoloehto, kun henkilö on **28 lähinnä edellisen kuukauden** aikana (tarkastelujakso) ollut vähintään **43 kalenteriviikkoa** (ma–su) työssäoloehdon täyttävässä työssä. 28 kuukauden tarkastelujakso lasketaan työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautumista edeltävästä päivästä taaksepäin.

Paluuehto

1.1.1997 tai sen jälkeiseltä ajalta ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa (ei siis työmarkkinatukea) **saaneilta** hakijoilta edellytetään **34 kalenteriviikon** työssäoloehto **24 lähinnä edellisen kuukauden aikana** (tarkastelujakso). Työn täytyy paluuehdon osalta täyttää samat vakuutuksenalaisuutta, työaika ja palkan suuruutta koskevat edellytykset kun alkuehdon osalta. 24 kuu-

kauden tarkastelujakso lasketaan työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautumista edeltävästä päivästä taaksepäin. Jos hakija on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta, pidennetään 24 kuukauden tarkastelujaksoa 26 kuukauteen.

Paluuehdon soveltaminen edellyttää, että hakijalle on **tosiasiallisesti maksettu** työttömyyspäivärahaa 1.1.1997 tai sen jälkeiseltä ajalta. Vaikka henkilö olisikin hakenut päivärahaa 1.1.1997 tai sen jälkeen, mutta hänelle ei sitä ole maksettu esim. lomakorvausjaksotuksen takia, ei paluuehtoa voida soveltaa, koska työttömyyspäivärahaa ei ole maksettu. Tällöin henkilö kuuluu edelleen alkuehdon piiriin.

Paluuehdon piiriin kuuluvan hakijan tulee päivärahaa saadakseen aina täyttää 34 kalenteriviikon työssä oloehdon lisäksi 10 kuukauden vakuutusehto, eli hänen on täytynyt olla työttömyyskassan jäsenenä vähintään 10 kuukautta ja täyttää vakuutettuna ollessaan työttömyysturvalain edellyttämä 34 kalenteriviikon työssäoloehto.

Jos henkilö on sairauden, laitoshoidon, asevelvollisuuden, päätoimisten opintojen, alle 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta estynyt olemasta työmarkkinoilla, voidaan työssäoloehdon tarkastelujaksoa 28 tai 24 kuukautta pidentää tätä aikaa vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta.

Jos vakuutettu on ollut **pois työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta tai yrittäjänä yli 18 kuukautta**, hänelle ei makseta ansiopäivärahaa, ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen uudelleen työssäoloehdon kassan jäsenenä. Siten vaikka päivärahaan ei olisikaan oikeutta työnantajan maksaman kertakorvauksen takia, on työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitauduttava työttömäksi työnhakijaksi 6 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ettei henkilön katsota olleen poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttä-

vää syytä. Omatoimista työnhakua ei katsota työmarkkinoilla oloksi. Henkilön tulee olla työttömyysturvalain mukaisesti työmarkkinoilla eli hän tulee olla työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa, työvoimapolitiisessa toimenpiteessä, työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työllistyy yritystoiminnassa tai omassa työssä.

2.4 Työssäoloehtoon huomioon otettava työ

Työssäoloehtoon voidaan lukea vain Suomessa, EU/ETA-maissa ja muissa sopimusmaissa tai lähetettynä työntekijänä **työ- tai virkasuhteessa tehty työ**. Työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuna **yrittäjänä tai ammatinharjoittajana tehty työ ei kerrytä palkansaajan työssäoloehtoa**, paitsi silloin kun yrittäjäkassan jäsen 1 kuukauden kuluessa palkkatyön alkamisesta ja yrittäjäkassasta eroamisesta liittyy palkansaajakassaan, jolloin hänen hyväkseen voidaan lukea enimmillään 11 viikkoa yrittäjänä ja yrittäjäkassan jäsenenä oloaika. Toimitusjohtaja ei ole työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa, mutta toimitusjohtajan asemassa oleva henkilö voidaan katsoa palkansaajaksi työttömyysturvan piirissä, jos hän ei ole työttömyysturvalaissa tarkoitettu yrittäjä.

Työssäoloehtoon voidaan lukea ainoastaan **vakuutusenaikainen työ**, josta maksetusta palkasta on toimitettu lakisääteiset sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, työttömyysvakuutusmaksut sekä ennakonpidätys.

Työssäoloehto täyttyy, kun henkilön **työaika on yhdes- sä tai useammassa työssä vähintään 18 tuntia** kalenteriviikossa (ma–su) tai kun työsopimuksen mukainen säännöllinen työaika on työaikalain 7 §:n mukaisen kolmi vuorotyön tasoittumisjakson aikana ollut keskimäärin vähintään 18 tuntia kalenteriviikossa. Työ voidaan lukea työssäoloehtoon vain kerran. Työssäoloehdon täyttymisessä voidaan henkilön kirjallisesta pyynnöstä ottaa huomioon myös sellainen neljän peräkkäisen kalenteriviikon ajanjakso, jossa työaika on yhteensä vähintään 80 tuntia jakaantuneena kullekin viikolle. Kirjallinen pyyntö neljän peräkkäisen viikon lukemisesta työssäoloehtoon on esitettävä ennen kuin työssäoloehto pääsäännön mukaan täytyisi. Hakija ei voi peruuttaa edellä mainitua vaatimustaan enää sen jälkeen, kun päivärahapäätös on annettu.

Työaikajärjestelyiltään epätavallisilla aloilla voidaan työttömyysturvalain ja asetuksen mukaan poiketa viikoittaisesta 18 tunnin työaikaedellytyksestä, jos henkilön voidaan hänen saamansa työansion perusteella katsoa saavan toimeentulonsa tästä työstä. **Esimerkiksi opetus- ja kulttuurialalla** jokainen kalenteriviikko, jona henkilön viikoittainen tai kuukausipalkan perusteena oleva työaika on ollut vähintään puolet kyseessä olevan opetusalan

päätoimisen tuntiopettajan alimmasta viikoittaisesta työtuntimäärästä, täyttää työssäoloehtoa. Mikäli opetus- ja kulttuurialalla ei ole päätoimisia tuntiopettajia, työssäoloehtoon luetaan jokainen kalenteriviikko, jona työaika on ollut vähintään kahdeksan tuntia.

Työstä maksettavan **palkan** tulee olla **työehtosopimuksen mukainen** tai, jollei alalla ole työehtosopimusta, kokoaikatyön palkan on oltava vähintään 1.019 euroa kuukaudessa vuonna 2009 (961 euroa vuonna 2008). Työssäoloehtoon voidaan lukea myös aikaa, jolloin työntekijällä ei ole työsuhteen voimassa ollessa työntekovelvollisuutta (työnantajalla on lain tai työehtosopimuksen mukaan palkanmaksuvelvollisuus esim. palkkaliselta vuosiloma-ajalta, sairausajalta ja irtisanomisajalta). Työssäoloehtoon ei kuitenkaan lueta työtä, jota henkilö on tehnyt osasairauspäivärahaa saadessaan.

Työssäoloehtoon ei lueta työaika, joka siirretään säästöön työaikapankkiin. Työssäoloehtoon luetaan se aika, jolloin henkilö on ollut vapaalla, käyttäen työaikapankkiin kerättyä aikaa ja on saanut sitä vastaavaa palkkaa.

Työssäoloaikaan voidaan lukea puolet yhdistelmätyöstä, jonka palkkakustannuksiin työnantaja on saanut samalta ajalta sekä työmarkkinatukea että julkisesta työvoimapolitiisesta annetussa laissa tarkoitettua työllistämistukea. 1.1.2003 lukien tehdystä työstä huomioidaan työssäoloehdossa kaikki se yhdistelmätyö, johon työnantaja on saanut vain työmarkkinatukea. Palkkatuki on korvannut työllistämistukijärjestelmän 1.1. 2006 alkaen. Laskettaessa työssäoloehdon täyttymistä otetaan huomioon puolet niiden kalenteriviikkojen lukumäärästä, jona tehdyn työn palkkauskustannuksiin työnantaja on saanut korkeinta korotettua palkkatukea. Jos työnantaja on saanut muuta palkkatukea, työssäoloehtoon luetaan kaikki työssäoloehdon täyttävät kalenteriviikot. Siltä osin, kun viikkoja ei voida lukea työssäoloehtoon, ne pidentävät tarkastelujaksoa.

Vakuutus- tai työskentelykaudet EU/ETA-maissa ja Sveitsissä otetaan huomioon tarkasteltaessa oikeutta ansiopäivärahaan, jos henkilö on työskennellyt Suomessa välittömästi ennen työttömyyttä vähintään neljä viikkoa (poikkeuksena lyhytaikaiset eli alle vuoden mittaiset ns. keikkatyöt). Vakuutus- ja työskentelykaudet tuodaan Suomeen **E 301-lomakkeella**. Ks. kohta 13.2 EU/ETA-maat ja Sveitsi.

3

Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset

Ansiöpäivärahaan **ei ole oikeutta** henkilöllä,

- joka ei ole täyttänyt **17** vuotta;
- joka on täyttänyt **65** vuotta. Päivärahaa voidaan maksaa sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana henkilö täyttää 65 vuotta. Työttömyysetuutta voidaan kuitenkin myöntää enintään sen kalenterikuukauden loppuun, jona henkilö täyttää **68** vuotta, jos hänet on lomautettu tai jos hänen työntekonsa on estynyt säästeen tai toisten työntekijöiden työtaistelutoimenpiteen takia;
- joka on **laiminlyönyt työ- ja elinkeinotoimistossa ilmoittautumisen**;
- joka ei ole työmarkkinoiden käytettävissä;
- joka saa varhennettua vanhuuseläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä, täyteen eläkkeeseen oikeuttavien palvelusvuosien perusteella vanhuuseläkettä taikka **vanhuuseläkettä, paitsi silloin, kun** henkilö saa vanhuuseläkettä sen johdosta, että hän on saavuttanut valtion eläkelain mukaisen alhaisemman eroamisiän;
- joka saa työttömyyseläkettä;
- joka sairauden, vian tai vamman vuoksi on **työkyvytön**. Työkyvyttömänä pidetään mm. henkilöä, joka saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa tai muun lain perusteella myönnettävää etuutta täyden työkyvyttömyyden perusteella;
- jolla on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen **äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan**; tai
- jolle on myönnetty lomaa raskauden ja synnytyksen tai lapsen hoidon vuoksi taikka saa erityishoitora-haa;
- joka saa kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain kuntoutusta koskevien säännösten perusteella;
- siltä ajalta, jolta hän saa maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaisista luopumistukea;
- siltä ajalta, jolloin hän **työllistyy yritystoiminnassa** tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään;

- joka on päätoiminen **opiskelija**;
- siltä ajalta, jolta hän saa työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea;
- sellaisen vapaan ajalta, joka perustuu lain tai työehtosopimuksen mukaiseen muuhun kuin lomautukseen tai osa-aikaistamiseen perustuvaan työajan lyhentämiseen;
- siltä ajalta, jolta hänellä on **oikeus irtisanomisajan palkkaan** tai sitä vastaavaan korvaukseen taikka ajalta, jolle hänen työnantajalta sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella **työsuhteen päätyessä saamansa korvaus** voidaan jaksottaa viimeisimmän työsuhteen palkan perusteella;
- siltä ajalta, jolta hänellä on **oikeus saada** kokoaikatyöstä ansaittua **vuosiloma-ajan palkkaa** tai jolle ajalle hänen yli kaksi viikkoa kestäneen kokoaikatyön päättyessä maksettu **lomakorvaus** voidaan jaksottaa viimeisimmän työsuhteen palkan perusteella;
- siltä ajalta, jolle **kahden kuukauden kuluessa ennen kokoaikaisen lomautuksen alkamista tai sen aikana työaikapankista maksettu rahakorvaus** voidaan jaksottaa lomautusilmoituksen mukaisille lomautuspäiville viimeisimmän työsuhteen palkan perusteella; ja
- siltä ajalta, jolle yritystoimintaa harjoittaneen henkilön yritysomaisuuden myyntivoitto, joka liittyy yritystoiminnan lopettamiseen, voidaan jaksottaa hänen työtulonsa perusteella kuitenkin enintään 24 kuukauden ajalle. (Myyntivoittoa ei kuitenkaan jaksoteta, jos yritystoiminta on kestänyt nyt enintään 18 kk).

3.1 Omavastuu-aika

Ansiöpäivärahaa maksetaan sen jälkeen, kun henkilö on ollut työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa tai työllistymisohjelmaan merkityssä työttömyysturvain 10 luvun 3 §:n mukaisessa koulutuksessa yhteensä **seitsemää täyttä työpäivää vastaavan ajan**

enintään kahdeksan peräkkäisen kalenteriviikon aikana. Omavastuupäiväksi ei voida lukea niitä päiviä, joilta henkilöllä ei olisi oikeutta työttömyyspäivärahaan esimerkiksi lomakorvausjaksotuksen tai 90 päivän karenssin takia. Siten jaksotus tai karenssi ei voi kuluu päällekkäin omavastuuajan kanssa, vaan omavastuu-aika asetetaan edellä mainitun ajan jälkeen. Omavastuu-aika ei myöskään kerry ajalta, jolta työnhaku ei ole voimassa työ- ja elinkeinotoimistossa.

Omavastuupäiviksi ei voida laskea päiviä, joilta henkilöllä ei ole oikeutta soviteltuun ansiopäivärahaan työaika-rajajen ylittymisen vuoksi. Jos henkilö on lomautettu lyhennetylle työviikolle tai työpäivälle, omavastuu-aikaa voidaan laskea vain sellaiselta kalenteriviikolta (ma–su), jonka työaika on korkeintaan 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta. Osa-aikaisessa työssä olevan hakijan omavastuupäiviä lasketaan sellaisilta neljän kalenteriviikon tai kuukauden hakujaksoilta, joiden aikana työaika ei ylitä 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Omavastuu-aikaa voi **kertyä enintään viisi päivää kalenteriviikossa**. Jokainen päivä, jolta henkilöllä olisi oikeus täyteen työttömyyspäivärahaan, kerryttää omavastuu-aikaa yhdellä päivällä. Jos henkilö on lomautettu lyhennetylle työpäivälle tai hän tekee osa-aikatyötä tehden vajaita työpäiviä, kerryttää enimmäistyöajan ja tehtyjen työtuntien erotus omavastuu-aikaa.

Esimerkki omavastuuajan kertymisestä:

Henkilö tekee osa-aikatyötä 5 tuntia päivässä eli 25 tuntia kalenteriviikossa. Alalla sovellettava koko aikaisen työntekijän enimmäistyöaika on 7,5 tuntia päivässä ja 37,5 tuntia viikossa. Omavastuu-aika on seitsemää täyttä työpäivää vastaava aika eli tapauksessa 7 x 7,5 tuntia eli 52,5 tuntia. Omavastuu-aikaa kertyy henkilöllä kalenteriviikon aikana 12,5 tuntia (37,5 – 25 tuntia), joten omavastuu-aika kertyy 4 kalenteriviikon (4 x 12,5 tuntia, yhteensä 50,0 tuntia) ja yhden päivän (2,5 tuntia) aikana.

Uusi omavastuu-aika asetetaan aina, kun henkilö on täyttänyt työssäoloehdon uudelleen, vaikka työttömyyspäivärahaa ei olisi maksettu yhdeltäkään päivältä edellisen omavastuuajan jälkeen.

3.2 Lomakorvaus

Yli kaksi viikkoa kestävän kokoaikaisen työsuhteen päättyessä maksettu lomakorvaus tai lomakorvaus, johon henkilö olisi ollut oikeutettu, jaksotetaan työsuhteen päättymisestä lukien henkilön viimeisimmästä työsuhteesta saaman palkan perusteella. Palkkaturvasta jälkikäteen maksettu lomakorvaus jaksotetaan pääsääntöisesti maksupäivästä lukien.

Jaksotuspalkka määritellään soveltuvin osin kuten ansiopäivärahan perusteena oleva palkka mutta siitä ei tehdä tel- ja työttömyysvakuutusmaksua vastaavaa vähennystä. Lomakorvauksen jaksottaminen siirtää päivärahakauden alkamista eteenpäin. Osa-aikaisen työsuhteen tai enintään kaksi viikkoa kestävän kokoaikaisen työsuhteen päättyessä maksettua lomakorvausta ei jaksoteta, vaan se otetaan huomioon päivärahan sovitelussa.

Esimerkki lomakorvausjaksotuksesta:

Henkilö on ollut kokoaikatyössä 1.9.2008 – 31.1.2009. Hänen bruttopalkkansa ilman vuosi-lomakorvauksia ja lomarahoja on 12 500 euroa. Päiväpalkkaa määriteltäessä jakajana käytetään jokaisen työssäoloehtoon luettavan kalenteriviikon osalta viittä päivää eli yhteensä 110 päivää (22 viikkoa). Tällöin päiväpalkka on 12.500 : 110 = 113,64 euroa. Hakijalle on maksettu työsuhteen päättyessä lomakorvausta 1.020,00 euroa. Siten lomakorvausjaksotus on 1.020,00 € : 113,64 € = 8,98 eli 8 täyttä päivää. Pyöristäminen tapahtuu aina alaspäin täysiin päiviin. Lomakorvaus jaksotetaan työsuhteen päättymisestä lukien 8 arkipäivälle eli ajalle 1.2. – 11.2.2009.

3.3 Kertakorvaus

Työnantajalta saatu **työsuhteen päättymiseen liittyvä taloudellinen etuus** estää ansiopäivärahan myöntämisen ajalta, jolle etuus jaksotetaan viimeisimmästä työsuhteesta saadun palkan perusteella. Jaksotus lasketaan samoin kuin lomakorvauksen jaksottaminen. Jos henkilölle maksetaan työsuhteen päättyessä sekä kertakorvausta että lomakorvausta, lasketaan korvaukset yhteen jaksotusta varten.

Merkitystä ei ole sillä, millä nimikkeellä etuutta on maksettu, vaan summan todellinen luonne määrää, onko kyseessä jaksotettava etuus. Siten esimerkiksi perusteeton palkankorotus tai ylimääräinen kannustepalkkio, jota ei makseta työsuhteeseen jääville, jaksotetaan työsuhteen päättymisestä lukien. Etuutena ei kuitenkaan jaksoteta työnantajan järjestämää tai hankkimaa koulutusta.

Kertakorvauksen jaksotusaikana **työnhaku on pidettävä voimassa** työ- ja elinkeinotoimistossa, koska henkilö ei voi olla yli kuutta kuukautta poissa työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä menettämättä ansiopäiväraha-oikeuttaan.

3.4 Irtisanomisajan palkka tai sitä vastaava korvaus

Työttömyysetuuteen ei ole oikeutta ajalta, jolta hakijalla olisi oikeus saada työnantajalta irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta. Jos hakija luopuu lain, työtai virkaehtosopimuksen, työsopimuksen tai johtajasopimuksen mukaisesta irtisanomisajasta kokonaan tai osittain, ei hänellä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan edellä mainitulta ajalta, vaikka työnantaja ei hänelle irtisanomisajan palkkaa maksaisikaan.

3.5 Työkyvyttömyys

Henkilöllä **ei ole oikeutta** ansiopäivärahaan, jos hän saa **sairauspäivärahaa**, osasairauspäivärahaa, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä tai jonkin muun lain nojalla **etuutta täyden työkyvyttömyyden perusteella**. Jos henkilö on todettu sairausvakuutus- tai kansaneläkelain mukaan työkyvyttömäksi, vaikka etuutta ei ole hänelle maksettu tai myönnetty, ei hänellä ole oikeutta ansiopäivärahaan, koska hän on työkyvytön. Osa-työkyvyttömyyseläke ei estä päivärahan maksamista, vaan eläkkeen määrä vähennetään päivärahasta. Henkilön tulee kuitenkin ilmoittautua normaaliin tapaan työ- ja elinkeinotoimistoon.

Henkilöllä on oikeus ansiopäivärahaan sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajalta, jos hän on saanut

välittömästi ennen sairastumistaan ansiopäivärahaa tai koulutuspäivärahaa. Säännös ei koske koulutustukea, eli vaikka henkilö olisi saanut koulutustukea välittömästi ennen sairastumistaan, hänellä ei ole oikeutta koulutustukeen eikä ansiopäivärahaan sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuuajalta.

Henkilöllä, joka on **saanut enimmäisajan 300 päivää sairauspäivärahaa** ja joka on edelleen työkyvytön ja **jonka työkyvyttömyyseläkehakemus on vireillä tai hylätty**, on oikeus ansiopäivärahaan, jos hän muutoin täyttää päivärahan saamisedellytykset. Jos henkilöllä on voimassa oleva työsuhde, edellytetään päivärahan maksamiseksi lisäksi, ettei työnantajalla ole tarjota hänelle hänen työkykynsä mukaista työtä. Henkilön tulee ilmoittautua normaaliin tapaan työ- ja elinkeinotoimistoon. Ansiopäivärahaa voidaan maksaa aikaisintaan päivästä, jona henkilö on ilmoittautunut työ- ja elinkeinotoimistoon. Ensiasteen eläkehakemuksen hylkäysajankohdan ja työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoittautumisen välille ei saa tulla 6 kuukauden katkosta, jotta oikeus ansiopäivärahaan säilyisi.

3.6 Sosiaalietuuksien vaikutus ansiopäivärahaan

Työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä mainitut ns. etuoikeutetut eläkkeet ja sosiaalietuudet eivät vaikuta ansiopäivärahan suuruuteen. Tällaisia etuuksia ovat perhe-eläkkeet, kansaneläkelain mukainen hoitotuki, tapaturmavakuutuslain mukainen haittaraha, sotilasvammalain mukainen elinkorko ja täydennyskorko, vammaistukilain mukainen vammaistuki, eläkkeensaajien asumistukilain ja asumistukilain mukainen asumistuki, lapsilisä, toimeentulotuki, sotilasavustus sekä tapaturmavakuutuslain ja sotilasvammalain mukaiset erityisten kustannusten korvaukset.

Jos henkilö saa muuta kuin työttömyysturvalain 3 luvun 4 §:ssä mainittua (katso kohta 3, Työttömyyspäiväraha-oikeuden rajoitukset) päivärahan maksamisen estävää lakisääteistä etuutta tai edellä mainittua etuoikeutettua etuutta, vähennetään hänen saamansa sosiaalietuus täysimääräisesti työttömyyspäivärahasta. Päivärahaa vähentäviä etuuksia ovat mm. kansaneläke kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella, työkyvyttömyyseläke toisen valtion lainsäädännön mukaan, osatyökyvyttömyyseläke ja osa-aikaeläke. Henkilölle maksettava työnantajan järjestämä eläkelakien vähimmäisehtoja parempi lisäeläke vähennetään ansiopäivärahasta.

Päiväraha hakemuksessa on erityinen kohta, jossa sosiaalieduista tulee ilmoittaa työttömyyskassalle. **Hakemuksen liitteenä tulee olla päätös**, josta ilmenee etuuden suuruus ja peruste.

3.7 Lasten kotihoidon tuen vaikutus ansiopäivärahaan

Päivärahanhakijalle sekä hänen puolisollessa maksettu lasten kotihoidon tuki vähennetään lähtökohtaisesti hakijan saamasta **ansiopäivärahasta**. Jos molemmat puoliset ovat työttömiä, vähennetään kotihoidon tuki sen puolison etuudesta, jolle kotihoidon tuki maksetaan. Puolisolle maksettua kotihoidon tukea ei vähennetä, jos puoliso hoitaa lasta kotona eikä hänellä tämän vuoksi ole oikeutta työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen tai jos puoliso hoitaa lasta ja saa samanaikaisesti äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Jos puolisollla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen jostain muusta syystä kuin lapsenhoidon takia esim. opiskelu, työ, yritystoiminta, vähennetään lasten kotihoidontuki hakijan työttömyyspäivärahasta. Lasten yksityisen hoidon tuki ei vaikuta ansiopäivärahaan, koska tuki maksetaan suoraan hoidon tuottajalle.

4

Työttömyyspäivärahan suuruus

4.1 Ansiopäivärahan perusteena oleva vakiintuneena pidettävä palkka

Työttömyyskassan työttömäksi jäävän jäsenen päivärahaa ei lasketa viimeisen kuukausipalkan perusteella, vaan perusteena käytetään niin sanottua **vakiintunutta palkkaa työttömyyttä välittömästi edeltäneeltä vähintään 43 kalenteriviikolta** tai 1.1.1997 tai sen jälkeiseltä ajalta työttömyyspäivärahaa saaneella **34 kalenteriviikolta**.

Työnantajan antamassa palkkatodistuksessa on ilmoitettava kaikki palkattomat jaksot sekä syy palkattomaan aikaan. Jos viimeisen 43 tai 34 kalenteriviikon aikana on ollut kalenteriviikkoja, jolloin työaika on ollut alle 18 tuntia, tulee työttömyyskassalle toimittaa palkkatiedot vähintään 43 tai 34 kalenteriviikolta, jolloin työaika on ollut vähintään 18 tuntia. Palkkatodistukseen on merkittävä myös alle 18 tunnin työviikot sekä niiltä maksettu palkkatulo, koska edellä mainittuja kalenteriviikkoja ja niiltä maksettua palkkaa ei huomioida palkan määrittelyssä. IAET-kassan internetsivuilta www.iaet.fi on tulostettavissa kalenteriviikkokohtainen tuntiselvitys, jolla työnantaja voi ilmoittaa tehdyt työtunnit helpommin työttömyyskassalle.

Jos henkilö on ollut ennen työttömyyttä esim. äitiys- tai vanhempainvapaalla, hoitovapaalla, opiskelemassa tai sairaana, tulee kassalle toimittaa palkkatodistus vähintään 43 tai 34 palkalliselta kalenteriviikolta sekä todistus tai päätös palkattomasta ajasta.

Vakiintuneeseen palkkaan huomioidaan normaalin **kuukausipalkan ja luontoisetujen** lisäksi mm. **iltatyö- ja vuorotyölisät, työajanlyhennyskorvaukset (ns. pekka-**
vapaakorvaukset) sekä tulospalkkiot ja bonukset siltä osin, kun niiden ansainta-aika kohdistuu palkanmäärittelyjaksoon, sekä työaikapankista nostetulta vapaa-ajalta maksettu palkka. Palkanmäärittelyssä ei huomioida mm. lomarahaa, lomakorvausta, työaikapankista nostetua rahakorvausta tai työaikapankkiin talletettuja säästö-

jä, työsuhteen päättyessä maksettua kertakorvausta eikä osakeoptioita. Mikäli palkkatulo on ollut kausiluontoista tai epäsäännöllistä, päiväraha lasketaan vuositulon kuukautta kohti lasketusta määrästä.

Osa-aikaeläkettä tai osatyökyvyttömyyseläkettä saaneen tai saavan henkilön ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määräytyy eläkkeen alkamishetkellä vallinneen tilanteen mukaisesti, edellyttäen, että hakija on tällöin ollut kassan jäsen ja täyttänyt työssäoloehdon ennen eläkettä. Vuorotteluvapaalla tai osittaisella hoitovapaalla olleen henkilön tai osa-aikalisää saaneen henkilön ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määritellään samalla tavoin kuin osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkettä saaneen tai saavan henkilön.

Mikäli henkilön työssäoloehdon tarkastelujaksoa on jouduttu pidentämään hyväksyttävän syyn vuoksi (mm. päätoiminen opiskelu, alle 3-vuotiaan lapsen hoito, sairaus), korotetaan 28 tai 24 kuukauden tarkastelujaksoa edeltävältä ajalta ansaittua palkkaa työntekijäin eläkelaislaissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Jos henkilön ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määritellään osa-aika- tai osatyökyvyttömyyseläkettä edeltävältä ajalta, korotetaan palkkatuloa palkkakertoimella, jos eläke on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kolme vuotta.

Palkanmäärittelyssä voidaan huomioida palkkatulot useammasta osa-aikatyöstä. Tulot huomioidaan kuitenkin korkeintaan alan enimmäistyöaikaan asti. Jos alalla ei ole enimmäistyöaikaa, huomioidaan tulot enintään 40 viikkotuntiin asti. Työaikaa tarkastellaan kalenteriviikkokohtaisesti. Jos enimmäistyöaika on alalla 37,5 tuntia ja henkilö on tehnyt kahta osa-aikatyötä kalenteriviikon aikana 45 tuntia, ei palkan määrittelyssä voida huomioida henkilön saamaa palkkaa 7,5 tunnilta (45 – 37,5 tuntia). Jos palkanmäärittely tehdään kahdesta tai useammasta osa-aikatyöstä, tarvitsee työttömyyskassa työnantajien antamat kalenteriviikkokohtaiset työtuntija palkkaselvitykset tehdyistä työtunneista.

4.2 Ansiopäivärahan laskenta

Ansiopäivärahan laskennassa työtulon määrästä **vähennetään 4,5 % vuonna 2009**. Vuosittain vahvistettu vähennys vastaa työntekijäin työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksua.

Päivärahan perusteena oleva päiväpalkka saadaan jakamalla työtulo laskennallisten työpäivien määrällä siten, että jokaisen työssäoloeseen luettavan kalenteriviikon osalta huomioidaan viisi työpäivää. Mahdollisista työsuhteen alkuun ja loppuun jäävistä vajaista viikoista vaaditun työssäoloehdon 43 tai 34 kalenteriviikon ylittävältä osalta huomioidaan ainoastaan todelliset työpäivät, jolloin työsuhte on ollut voimassa.

Esimerkki:

Jäsenen palkkatodistus on annettu ajalta 1.4.2008–31.1.2009 (=4 päivää + 43 työssäoloehdon täyttävää kalenteriviikkoa). Bruttopalkka ilman vuosilomakorvauksia ja lomarahoja on 28.996,20 €, josta vähennetään 4,5 %:n työeläkemaksu, jolloin palkaksi saadaan 27.691,37 €. Päiväpalkkaa määriteltäessä jakajana käytetään jokaisen työssäoloeseen luettavan kalenteriviikon osalta viittä päivää, jolloin jakajaksi saadaan 219 (43 x 5 + 4). Tapauksessa päiväpalkaksi saadaan 126,44 € (27.691,37 € : 219 pv). Muutettaessa näin saatu päiväpalkka kuukausipalkaksi kertojana käytetään 21,5 pv. Keskimääräinen kuukausipalkka esimerkkitapauksessa on 126,44 € x 21,5 = 2.718,46 €.

Ansiopäiväraha muodostuu peruspäivärahan suuruudesta perusosasta 25,63 €/päivä vuonna 2009 sekä aiempien palkkatulojen mukaan määräytyvästä ansio-osasta. **Ansio-osan suuruus on 45 % päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Ansio-osa on 2.306,70 € (= 90 x perusosa 25,63 €) ylittävältä tulon osalta 20 %**. Lapsikorotukset ovat yhdestä 4,86 €/pv, kahdesta 7,13 €/pv ja kolmesta tai useammasta alle 18-vuotiaasta lapses - ta yhteensä 9,19 €/pv.

Esimerkki (ed. laskuesimerkin lukujen mukaisesti):

- » Perusosa = 25,63 €/pv
- » Ansio-osa 2.306,70 € saakka:
 $0,45 \times (2.306,70 \text{ €} : 21,5 \text{ pv} - 25,63 \text{ €}) = 36,75 \text{ €/pv}$
- » Ansio-osa 2.306,70 € ylittävältä osalta:
 $0,20 \times ((2.718,46 \text{ €} - 2.306,70 \text{ €}) : 21,5 \text{ pv}) = 3,83 \text{ €/pv}$
- » Ansiopäivärahan suuruus = 66,21 €/pv

Ansiopäivärahan määrä lapsikorotuksineen voi kuitenkin olla enintään 90 % hakijan päivärahan perusteena olevasta päiväpalkasta. Täysi päiväraha on kuitenkin vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun peruspäivärahan suuruinen.

Kun päivärahan perusteena oleva palkka määritellään uudelleen henkilön täytettyä työssäoloehdon **ennen 500 päivän enimmäismaksuajan täyttymistä**, on uusi päiväraha vähintään peruspäivärahan suuruinen ja **vähintään 80 % edellisestä täydestä työttömyys päivarahasta**, jota henkilölle on maksettu. Vertailtaviin päivärahoihin ei lueta mahdollisia lapsikorotuksia. Mikäli 500 päivän enimmäismäärä on täyttynyt ennen kun henkilö on kokonaisuudessaan täyttänyt työssäoloehdon, ei 80 % suojasäännöstä voida soveltaa.

4.3 Korotetun ansio-osan edellytykset

- Ansio-osaa maksetaan korotettuna henkilölle, joka
- on irtisanottu työsopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetusta taloudellisista tai tuotannollisista syistä;
 - on ollut ennen työn menettämistä palkansaajakassan jäsen vähintään viisi vuotta; ja
 - on ennen työn menettämistä hankkinut eläkevakuutettua työssäoloaika vähintään 20 v.

Jos henkilö on irtisanonut työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää, katsotaan henkilön menettäneen työnsä tuotannollisista tai taloudellisista syistä.

Jos irtisanomisperuste on riitautettu, ansiopäivärahaa ei voida myöntää korotettuna ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua. Riitautuksesta tulee aina ilmoittaa työttömyyskassalle.

Palkansaajakassan viiden vuoden jäsenyyssellytyksen ei tarvitse täytyä yhdenjaksoisesti ja se voi koostua eri työttömyyskassojen jäsenyysajoista. Ainoastaan palkansaajakassan jäsenyysaika voidaan huomioida. Henkilön tulee ilmoittaa työttömyyskassalle, minkä työttömyyskassojen jäsen hän on ollut.

Työssäoloaikaan lasketaan eläkkeeseen oikeuttava työ. Huomioon voidaan ottaa poikkeuksellisesti myös työ, jonka henkilö on tehnyt täytettyään 18 vuotta. Työssäoloaika laskettaessa työhön rinnastettavana aikana voidaan huomioida enintään viisi vuotta aikaa,

- jolta henkilö on saanut sairausvakuutuslain mukaisista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai erityishoitorahaa;

- jonka henkilö on ollut lakiin tai työ- tai virkaehtosopimukseen perustuvalla hoitovapaalla tai suorittanut varusmies- tai siviilipalvelusta; tai jona henkilö on ollut sairauden, vian tai vamman vuoksi työkyvytön saaden eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmavakuutuslain mukaista tapaturmaeläkettä.

Työttömyyskassa tarkistaa työhistoriatiedot suoraan Eläketurvakeskuksesta. Työssäoloaikaan rinnastettavat ajat henkilön tulee selvittää itse työttömyyskassalle esim. Kelan päätöksellä äitiys- ja vanhempainrahasta tai sotilaspassilla.

Korotettua ansio-osaa ei voida myöntää, jos henkilö on saanut erorahaa sellaisen työsuhteen perusteella, joka on päättynyt viiden vuoden sisällä sen työsuhteen päättymisestä, jonka perusteella korotettua ansio-osaa haetaan. Korotettua ansio-osaa voidaan myöntää sellaisen työsuhteen perusteella, joka on päättynyt 1.1.2003 tai sen jälkeen. Tämän työsuhteen ei tarvitse olla välittömästi työttömyyttä edeltävä, vaan huomioon voidaan ottaa kaikki 1.1.2003 jälkeen päättäneet työsuhteet. Kaikki korotetun ansio-osan edellytykset tulee kuitenkin täyttää ko. työsuhteen päättymiseen mennessä.

Ansiopäivärahaa korotetulla ansio-osalla ei makseta ajalta, jolta työnhakijalle maksetaan työllistymisohjelmallisää.

4.4 Korotetun ansio-osan suuruus

Korotetun ansio-osan suuruus on 55 % päiväpalkan ja perusosan (25,63 €) erotuksesta. Ansio-osa on 2.306,70 € (= 90 x perusosa 25,63 €) ylittävältä tulon osalta 32,5 %. Tavallisessa ansiopäivärahassa osuudet ovat 45 % ja 20 %.

Esimerkki:

- » Perusosa = 25,63 €/pv
- » Korotettu ansio-osa 2.306,70 € saakka:
 $0,55 \times (2.306,70 \text{ €} : 21,5 \text{ pv} - 25,63 \text{ €}) = 44,91 \text{ €/pv}$
- » Korotettu ansio-osa 2.306,70 € ylittävältä osalta:
 $0,325 \times ((2.718,46 \text{ €} - 2.306,70 \text{ €}) : 21,5 \text{ pv}) = 6,22 \text{ €/pv}$
- » Ansiopäivärahan suuruus korotetulla ansio-osalla = 76,76 €/pv

Korotettu ansiopäiväraha lapsikorotuksineen voi olla enintään yhtä suuri kuin ansiopäivärahan perusteena oleva päiväpalkka, kuitenkin päiväraha on vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Korotettua ansio-osaa maksetaan **enintään 150 päivältä**. Mikäli henkilö työllistyy kesken enimmäismaksuajan, maksetaan hänelle työn päättymisen jälkeen uudelleen päivärahaa korotetulla ansio-osalla niin kauan kuin enimmäismaksuajasta on jäljellä, jos hän muuten täyttää päivärahan maksamisen edellytykset. Enimmäismaksu-aikaan lasketaan vain ansiopäivärahana maksetut päivät. Koulutuspäivärahassa ja koulutustuessa maksettu korotettu ansio-osa ei kerrytä 150 päivän enimmäismaksuaikaa. Jos henkilölle maksetaan soviteltua ansiopäivärahaa korotetulla ansio-osalla, kerryttää jokainen maksupäivä 150 päivän enimmäismaksuaikaa.

4.5 Työllistymisohjelmallisän edellytykset

Ansiopäivärahan ja koulutustuen työllistymisohjelmallisää maksetaan **työllistymisohjelmaan merkityn työnhakuun liittyvän valmennuksen, julkisesta työvoimapaivärahasta annetun lain mukaisen työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ja työkokeilun sekä työsuhteen päättymisen jälkeisen omatoimisen työpaikkojen haun ajalta**. Koulutuspäivärahaa sen sijaan ei makseta työllistymisohjelmallisällä korotettuna.

Työnhakijan on pyydetävä työllistymisohjelman laatimista työ- ja elinkeinotoimistolta. Jos pyyntö ohjelman laatimisesta tehdään myöhemmin kuin 30 päivän kuluu- tua työsuhteen päättymisestä, ei hakijalla ole oikeutta työllistymisohjelmaan, ellei oikeuden epäminen ole kohtuutonta. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työllistymisohjelman laatimisesta tai sen epäamisestä työttömyyskassaa sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon.

Työttömyyskassa maksaa työllistymisohjelmallisää työnhakijalle, jolle on laadittu työllistymisohjelma, ja joka

- on irtisanottu työehtosopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetusta taloudellisista tai tuotannollisista syistä, ja joka on ennen irtisanomisaajan päättymistä hankkinut työssäoloaika vähintään 3 vuotta tai,
- on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaissa työsuhteessa samaan työnantajaan keskeytyksettä vähintään 3 vuotta tai on ollut samaan työnantajaan määräaikaissa työsuhteissa yhteensä vähintään 36 kuukautta viimeksi kulu- neen 42 kuukauden aikana; ja lisäksi
- on ennen työn menettämistä ollut vakuutettu- na palkansaajakassassa vähintään 10 edellistä kuukautta; ja
- on täyttänyt vakuutettuna ollessaan työssä- oloehdon.

Jos henkilö on irtisanonut työnsä työsopimuksensa työsopimuslain 5 luvun 7 §:n mukaisesti lomautuksen kestänyt yhdenjaksoisesti vähintään 200 päivää, katsotaan henkilön menettäneen työnsä tuotannollisista tai taloudellisista syistä.

Työllistymisohjelmallisää voidaan maksaa, jos hakija on irtisanottu tai määräaikainen työsuhde on päättynyt 16.2.2005 tai sen jälkeen.

Jos irtisanomisperuste on riitautettu, työllistymisohjelmallisää ei voida myöntää ennen asiassa tehtyä lopullista ratkaisua. Riitautuksesta tulee aina ilmoittaa työttömyyskassalle.

Työssäoloaika laskettaessa ei voida huomioida työhön rinnastettavia aikoja kuten ansiopäivärahan korotetun ansio-osan työhistoriaedellytyksessä.

Työllistymisohjelmallisää ei makseta, jos hakijalla on oikeus työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n mukaisesti lisäpäiviin (ks. kohta 5.1 Lisäpäiväoikeus). Työllistymisohjelmallisää ei myöskään makseta yrittäjäpäivärahaan.

4.6 Työllistymisohjelmallisän suuruus

Työllistymisohjelmallisä on **65 % päiväpalkan ja perusosan (25,63 €) erotuksesta**. Kun palkka on kuukaudessa suurempi kuin **2.306,70 € (= 90 x perusosa 25,63 €)**, on työllistymisohjelmallisä tämän tulon ylittävältä osalta **37,5 %**.

Esimerkki:

- » Perusosa = 25,63 €/pv
- » Ansio-osa työllistymisohjelmallisällä 2.306,70 € saakka: $0,65 \times (2.306,70 \text{ €} : 21,5 \text{ pv} - 25,63 \text{ €}) = 53,08 \text{ €/pv}$
- » Ansio-osa työllistymisohjelmallisällä 2.306,70 € ylittävältä osalta: $0,375 \times ((2.718,46 \text{ €} - 2.306,70 \text{ €}) : 21,5 \text{ pv}) = 7,18 \text{ €/pv}$
- » Ansiopäivärahan suuruus työllistymisohjelmallisällä = 85,89 €/pv

Ansiopäiväraha työllistymisohjelmallisällä lapsikorotukseen voi olla enintään yhtä suuri kuin ansiopäivärahan perusteena oleva päiväpalkka, kuitenkin päiväraha on vähintään mahdollisella lapsikorotuksella korotetun perusosan suuruinen.

Työllistymisohjelmallisää maksetaan **yhteensä enintään 185 päivältä työllistymisohjelman aikana**. Työllistymisohjelmaan kuuluvan **omatoimisen työnhaun ajalta** työllistymisohjelmallisää maksetaan **enintään 20 päivältä**. Edellä mainitun 20 päivän enimmäismaksuajan estämättä voidaan työllistymisohjelmallisää maksaa työllistymisohjelmaan merkityn työnhakuun liittyvän valmennuksen, aikuiskoulutuksen ja työkokeilun väliseltä ajalta, joka on enintään seitsemän (7) kalenteripäivän pituinen. Jos henkilölle maksetaan soviteltua ansiopäivärahaa tai vähennettyä koulutustukea työllistymisohjelmallisällä, kerryttää jokainen maksupäivä 185 päivän enimmäismaksuaikaa.

Enimmäismaksuaikojen laskeminen aloitetaan uudelleen, kun työnhakijalle laaditaan uusi työllistymisohjelma ja työnhakijan työsuhde on päättynyt työsopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetusta taloudellisista tai tuotannollisista syistä taikka työnhakija täyttää uudelleen määräaikaista työsuhdetta koskevan työllistymisohjelmallisän myöntämisedellytyksen.

5

Päivärahakauden kesto

Peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa maksetaan yhteensä **enintään 500 työttömyyspäivältä**. Enimmäismäärään luetaan myös EU-, ETA-maassa ja Sveitsissä maksetut työttömyyspäivärahapäivät.

500 päivän enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun jäsen työttömyyspäivärahoikeuden alkamisen jälkeen on täyttänyt työssäoloehdon eli hän on työskennellyt 34 kalenteriviikkoa työssäoloehdon täyttävässä työssä 24 kuukauden aikana. Päivärahan uudelleenmäärittely ja maksettujen päivien nollaus tehdään aina työssäoloehdon täytyttyä, vaikka maksettavia ansiopäivärahapäiviä olisi vielä jäljellä 500 päivän laskurissa tai vaikka työttömyyspäivärahaa ei olisi lainkaan maksettu edellisen määrittelyn jälkeen. Jos henkilö täyttää työssäoloehdon ns. lisäpäivillä ollessaan, mei 500 päivän enimmäismaksuaikaa aloiteta alusta eikä myöskään päivärahan perusteena olevaa palkkaa määritellä uudelleen, vaikka päivärahan määrä nousisi.

Työssäoloehto kertyy myös osa-aikatyöstä, tilapäistyöstä sekä lomautuksesta lyhennetylle työviikolle tai työpäivälle, kunhan työ on työssäoloehdon täyttävää palkkatyötä.

Omavastuu aika asetetaan aina kerran työttömyyspäivärahan enimmäisaikaa kohden eli joka kerran, kun päiväraha määritellään uudelleen ja päivärahallaskuri nollataan.

5.1 Lisäpäiväoikeus

Jos **ennen vuotta 1950 syntynyt** työnhakija on täyttänyt **60 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä**, päivärahaa maksetaan **sen kalenterikuukauden loppuun, jona 500 päivän enimmäisaika täyttyy**.

Ennen vuotta 1950 syntyneelle työnhakijalle, joka on **täyttänyt 57 vuotta ennen enimmäisajan täyttymistä**, maksetaan päivärahaa enintään **sen kalenterikuukauden loppuun** saakka, **jonka aikana hän täyttää 60 vuotta**. Päivärahoikeuden päätyttyä henkilö voi hakea työttömyyseläketä, jota maksetaan aikaisintaan päivärahoikeuden päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Jos hakijalle on maksettu edellä mainittuja ns. lisäpäiviä, hänen päivärahaansa ei määritellä uudelleen eikä enimmäismaksuaikaa nollata, vaikka hän täyttäisi työssäoloehdon uudelleen lisäpäivien aikana. Päivärahoikeuden päätyttyä hakija voi työttömyyseläkkeen sijasta pyytää työttömyyskassalta päivärahan uudelleenmäärittelyä ja nollausta, jos hän silloin on täyttänyt työssäoloehdon tarkastelujakson (edelliset 24 kuukautta) aikana. Edellä mainitun valinnan vaikutuksesta tulevaan eläkkeeseen kannattaa olla yhteydessä momaan eläkevakuutusyhtiöön. Jos henkilö ei vielä saa lisäpäiviä, määritellään päiväraha aina uudelleen ja 500 päivän enimmäisaikalaskurit nollataan normaalisti työssäoloehdon täytyttyä.

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneelle työnhakijalle voidaan **enimmäisajan estämättä** maksaa palkansaajan työttömyyspäivärahaa **sen kalenterikuukauden loppuun** saakka, jona hän **täyttää 65 vuotta**, jos hän

- on täyttänyt 59 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä ja
- on ollut eläkettä kerryttävässä työssä vähintään 5 vuotta viimeisen 20 vuoden aikana.

Lisäpäiviin oikeutetuille vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneille voidaan maksaa ansiopäivärahaa korotettuna lisäpäiviltä siten, että ns. yliteprosentti on 32,5 % tavallisen 20 % sijaan, mikäli työnhakijalla lisäpäiväoikeuden alkamiseen mennessä on ollut palkansaajakassan jäsenyyttä vähintään 5 vuotta ja eläkevakuutettua työssäolo-

aikaa vähintään 20 vuotta. Työssäoloaikaan rinnastettavana aikana otetaan huomioon eräitä esim. perhevapaita ja varusmiespalvelusaikaa enintään yhteensä 5 vuotta. Kassa tutkii asian viran puolesta.

Esimerkki:

- » Perusosa = 25,63 €/pv
- » Ansio-osa 2.306,70 € saakka: $0,45 \times (2.306,70 \text{ €} : 21,5 \text{ pv} - 25,63 \text{ €}) = 36,75 \text{ €/pv}$
- » Ansio-osa korotettuna lisäpäiviltä 2.306,70 € ylittävältä osalta: $0,325 \times ((2718,46 \text{ €} - 2.306,70 \text{ €}) : 21,5 \text{ pv}) = 6,22 \text{ €/pv}$
- » Ansiopäivärahan suuruus lisäpäivälisällä = 68,60 €/pv

6

Soviteltu työttömyyspäiväraha

6.1 Oikeus soviteltuun työttömyyspäivärahaan

Soviteltuun työttömyyspäivärahaan on oikeus tietyn edellytyksin henkilöllä,

- joka tekee osa-aikaista työtä, ei kuitenkaan, jos osa-aikaisuus perustuu työntekijän aloitteesta tapahtuneeseen työajan lyhentämiseen;
- jonka päivittäistä tai viikoittaista työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta tai jonka työnteke on estynyt toisten työntekijöitten työ taistelutoimenpiteen takia, jolla ei ole riippuvuussuhdetta hänen työehtoihinsa tai työoloihinsa;
- joka on vastaanottanut enintään 2 viikkoa kestäneen kokoaikatyön; tai
- jolla on tuloa sivutoimisesta yritystoiminnasta tai omasta työstä.

Soviteltua päivärahaa **ei kuitenkaan voida maksaa, jos työaika ylittää 75 %** alalla sovellettavasta **kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta** tarkastelujakson aikana, joka on lomautustapauksissa kalenteriviikko (ma–su) ja osa-aikatyön ja enintään 2 viikkoa kestävä kokoaikatyön kohdalla kuukausi tai neljä peräkkäistä kalenteriviikkoa (ma–su). Työaikatarkastelussa otetaan huomioon myös työaikapankkiin säästetty työaika ja sieltä nostettu vapaa-aika. Työaikasäännöstä ei sovelleta sivutoimisiin yrittäjiin.

Työnantajan tulee luotettavasti valvoa työaikaa, jotta soviteltua päivärahaa voidaan maksaa. Siten esim. provisiopalkkaisella työntekijällä ei yleensä ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, jos työskentely tapahtuu muualla kuin työnantajan tiloissa esim. kotona. Ainoastaan työtulojen vähyys ei oikeuta soviteltuun päivärahaan.

6.2 Sovitellun työttömyyspäivärahan suuruus

Soviteltua työttömyyspäivärahaa maksetaan siten, että päiväraha ja 50% saadusta tulosta voivat kuukaudessa tai neljän peräkkäisen kalenteriviikon aikana (sovitellujakso) yhteensä nousta määrään, joka päivärahana muutoin olisi voitu maksaa. Kuukauden sovitellujaksolla päiväkohtainen vaikutus saadaan jakamalla tulo 21,5:llä.

Esimerkki kuukauden sovitellujaksosta:

504,56 € suuruisen osa-aikatyön kuukausipalkan vähentävä vaikutus on $504,56 \text{ €} \times 50 \% = 252,28 \text{ €}$ kuukaudessa ja tämä 21,5 päivällä jaettuna vähentää maksettavaa päivärahaa 11,73 €/pv.

Jos sovitellujaksona on neljä (4) peräkkäistä kalenteriviikkoa, muunnetaan jaksolta saatu tulo ensin kuukausituloksi jakamalla tulo 20:lla eli laskennallisilla työpäivillä ja sen jälkeen kerrotaan näin saatu päiväpalkka 21,5:llä. Summasta vähennetään 50 % ja tämän jälkeen päiväkohtainen vaikutus saadaan jakamalla saatu tulo 21,5:llä.

Esimerkki neljän kalenteriviikon sovitellujaksosta:

4 kalenteriviikon palkkatulo on 520,00 €, joka on muunnettuna kuukausituloksi $520,00 \text{ €} : 20 \text{ pv} \times 21,5 \text{ pv} = 559,00 \text{ €}$. Päivärahaa vähentävä vaikutus on $559,00 \text{ €} \times 50 \% = 279,50 \text{ €}$, joka 21,5 päivällä jaettuna vähentää maksettavaa päivärahaa 13,00 €/pv.

Sovitellun päivärahan määrää rajoittaa sääntö, jonka mukaan soviteltu päiväraha mahdollisine lapsikorotuksineen ja tulo sovitellujakson aikana voi yhteensä olla enintään 90 prosenttia ansiopäivärahan perusteena olevasta palkasta, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada peruspäivärahana ilman korotusosia.

Jos hakijalla on oikeus korotettuun ansio-osaan tai työlistymishjelmälisään, niin soviteltu päiväraha lapsikorotuksineen ja tulo sovitte-lujakson aikana voi yhteensä olla enintään päivärahan perusteena olevan palkan suurin, kuitenkin vähintään niin paljon kuin hänellä olisi oikeus saada peruspäivärahana ilman korotusosia.

Työttömyyspäivärahaa ei kuitenkaan makseta, jos kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin 50 % peruspäivärahasta.

Esimerkki 90 %:n säännöstä:

Henkilön päivärahan perusteena oleva palkka on 1.500,00 € / kk, 69,77 € / pv. Hänen täysimääräinen päivärahansa on 50,35 € / pv lapsikorotuksineen (1 lapsi). Henkilö ottaa vastaan osa-aikatyön, josta saa palkkaa 1.290,00 € / kk.

Osa-aikatyön vähentävä vaikutus:

$1.290,00 \text{ €} \times 50 \% = 645,00 \text{ €}$, jolloin päivärahaa vähentävä summa olisi $645,00 \text{ €} : 21,5 = 30,00 \text{ € / pv}$ ja soviteltu päiväraha olisi normaalisäännön mukaan $50,35 \text{ €} - 30,00 \text{ €} = 20,35 \text{ €}$. 90 prosentin säännön mukaan ei soviteltua päivärahaa kuitenkaan voida maksaa näin paljon, sillä esimerkissä soviteltu päiväraha sekä osa-aikatyön palkka olisi yli 90 % päivärahan perusteena olevasta palkasta. 90 prosenttia päivärahan perusteena olevasta palkasta on 1.350,00 €. 90 prosentin rajasta 1350,00 € vähennetään osa-aikatyön palkka 1.290,00 €, jolloin saadaan kuukaudessa maksettava sovitellun päivärahan määrä 60,00 €. Soviteltu ansiopäiväraha on tapauksessa $60,00 \text{ €} : 21,5 = 2,79 \text{ € / pv}$.

Esimerkki ns. minimisäännöstä:

Henkilön päivärahan perusteena oleva palkka on 1.000,00 € / kk, 46,51 € / pv. Hänen täysimääräinen päivärahansa on 39,89 € / pv lapsikorotuksineen (1 lapsi). Henkilö ottaa vastaan osa-aikatyön, josta saa palkkaa 670,00 € / kk.

osa-aikatyön vähentävä vaikutus:

$670,00 \text{ €} \times 50 \% = 335,00 \text{ €}$, jolloin päivärahaa vähentävä summa olisi $335,00 \text{ €} : 21,5 = 15,58 \text{ € / pv}$ ja soviteltu päiväraha olisi normaalisäännön mukaan päivässä $39,89 \text{ €} - 15,58 \text{ €} = 24,31 \text{ €}$. 90 %:n säännön mukaan soviteltua päivärahaa ei voida maksaa edellä mainittua määrää, sillä esimerkissä soviteltu päiväraha sekä osa-aikatyön palkka olisi yli 90 % päivärahan perusteena olevasta palkasta. 90 % päivärahan pe-

rusteena olevasta palkasta on 900 €.

Jos soviteltua päivärahaa maksettaisiin 90 prosentin säännön mukaan olisi päiväraha $(900,00 \text{ €} - 670,00 \text{ €}) : 21,5 = 10,70 \text{ € / pv}$. Hakijalla on kuitenkin aina oikeus saada päivärahaa ja soviteltua tuloa vähintään niin paljon kuin hänellä olisi oikeus saada peruspäivärahana ilman korotusosia. Kun peruspäiväraha lapsikorotuksineen on 30,49 € / pv $(25,63 \text{ €} + 4,86)$ ja siitä vähennetään 50 prosenttia saadusta työtulosta eli 15,58 € / pv, on hakijalle maksettava soviteltu päiväraha 14,91 € / pv $(30,49 \text{ €} - 15,58 \text{ €})$.

Edellä mainitusta pääsäännöstä poikkeavaa ns. erityistä sovitte-lujaksoa käytetään, mikäli normaaliin sovitte-lujaksoon (kuukausi tai 4 kalenteriviikkoa) sisältyy ajanjaksoja, joilta hakijalla ei ole oikeutta työttömyys-etuuteen esim. lomakorvauksen jaksotus, omavastuuai-ka. Tällöin sovitte-lujaksoa lyhennetään ajanjaksoa vas-taavasti. Työnhaun voimassaolon katkeaminen työ- ja elinkeinotoimistossa ei aiheuta erityisen sovitte-lujakson käyttämistä. Hakijalla ei ole oikeutta päivärahaan ajalta, jolloin työhaku on poikki, mutta tulot vaikuttavat haku-jakson sovitellun päivärahan suuruuteen. Sovitte-lujakso voidaan lisäksi yli 4 viikkoa kestävä osa-aikatyön al-kaessa määrätä siten, että sovitte-lujaksot vastaavat osa-aikatyön palkanmaksujaksoja.

Erityiseltä sovitte-lujaksolta maksettu päiväraha määri-tellään laskennallisen tulon perusteella. Laskennallinen tulo saadaan jakamalla työstä erityisellä sovitte-lujak-solla saatu tulo ajanjaksoon sisältyvien laskennallisten työpäivien (arkipäivät) lukumäärällä ja kertomalla saa-tu päiväpalkka luvulla 21,5. Vähentävä vaikutus jakson ajalle saadaan normaalin sovitellun päivärahan laskuta-van mukaan.

Esimerkki laskennallisesta tulosta:

Henkilö on ollut yli 2 viikkoa kestävässä kokoai-ka-työssä ajalla 4.2.–19.2.2009 ja osa-aikatyössä ajalla 1.2.–28.2.2009. Koska hänellä ei ole oikeutta työt-tömyysetuuteen ajalla 4.2.–19.2.2009, lyhennetään sovitte-lujaksoa tältä osin ja muodostetaan erityinen sovitte-lujakso ajalle 1.2.–3.2. ja 20.2.–28.2. Hän saa osa-aikatyön palkkaa erityiseltä sovitte-lujaksolta 300 €. Kokoaikatyön ja osa-aikatyön palkkoja ajal-ta 4.2.–19.2.2009 ei huomioida sovitte-lussa, koska hakijalla ei ole oikeutta päivärahaan.

Erityisen sovitte-lujakson ajalta 1.2.–3.2. ja 20.2.–28.2.2009 saatu osa-aikatyön tulo 300 € muunne-taan laskennalliseksi tuloksi: $300 \text{ €} : 8 \text{ pv} \times 21,5 = 806,25 \text{ €}$

Vähentävä vaikutus jakson päville saadaan:
806,25 € x 50 % : 21,5 = 18,75 € /pv

Mikäli hakijalla on useampia soviteltavia töitä kuukauden tai neljän kalenteriviikon sovittelujaksolla, kyseiset tulot lasketaan yhteen. Jotta sovitellun päivärahan saamisedellytykset täyttyisivät, yhteenlaskettu kokonaistyöaika ei saa tarkastelujaksolla ylittää 75 % kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

6.3 Sovitellussa huomioon otettava tulo

Soviteltavaksi työtuloksi on katsottava ainakin seuraavat erät edellytyksellä, että ne ovat saajan veronalaista tuloa:

- palkkatulo luontaisetuineen tai siihen verrattava henkilökohtainen tulo,
- lomaraha ja osa-aikatyöhön perustuva loma-ajan palkka sekä lomakorvaus,
- työaikapankkiin siirretty tai sieltä nostettu tulo,
- tulospalkkio ja bonus,
- immateriaalioikeuksiin perustuva korvaus esim. tekijänoikeuskorvaus ja rojalti,
- yritystoiminnasta ja omasta työstä saatava ansiotulo ja osinkotulojen ansiotulo-osa,
- metsässä tapahtuneen hankintatyön arvo,
- maatalouden ansiotulona verotettava tulo
- porotalouden työn arvo,
- muut ansiotulot (esim. stipendit, apurahat jne.)
- ulkomailta saadut vastaavat tulot

Sovittelussa **huomioidaan saatu työtulo** pääsääntöisesti **ansaintaperiaatteen mukaisesti** eli sovittelujakson aikana ansaittu tulo huomioidaan riippumatta siitä, milloin tulo on tosiasiallisesti maksettu.

Jos alalla palkanmaksu on säännöllisesti sellainen, että peruspalkan yhteydessä maksetaan edellisen palkanmaksukauden lisät, voidaan lisät sovitella poikkeuksellisesti maksuperiaatteen mukaisesti maksupäivän mukaan, jotta päivärahan maksatus ei viivästyisi kohtuuttomasti. Poikkeaminen pääsäännöstä on mahdollista vain, jos palkanmaksu on vakiintuneesti kuvatulnainen ja hakija ei pysty itse vaikuttamaan lisien maksuaikaan. Pääsäännöstä poiketen osa-aika työn ja enintään kaksi viikkoa kestävä kokoaikatyön lomakorvaus sekä lomaraha huomioidaan maksuajankohdan tulona sovittelussa. Tulospalkkiot ja bonukset sekä immateriaalioikeuksiin perustuvat tulot huomioidaan ansaintaperiaatteesta poiketen ja sovitellaan maksamisajankohtaa seuraavan kuukauden alusta ajalle, jonka tulotasoon palkkioiden voidaan katsoa vaikuttavan eli ajalle, joka kuuluu seuraavan palkkion maksamiseen. **Työttömyyskassa tekee aina itse päätökset poikkeamisesta ansaintaperiaatteen mukaisesta sovittelusta.**

Sivutoimisesta yritystoiminnasta saatu tulo sovitellaan yleensä viimeisimmän **vahvistetun verotuksen tietojen perusteella**. Sivutoimisesta yritystoiminnasta ja omasta työstä saatu tulo voidaan sovitella myös silloin, kun toiminnasta kertyy tuloa toiminnan harjoittamisen päättymisen jälkeen (esimerkiksi tekijänoikeuskorvaukset).

6.4 Sovitellun päiväraha-ajan kesto

Soviteltua päivärahaa maksetaan enintään 36 kuukaudelta. Sovitellun päivärahan enimmäismäärät on kuitenkin jäädytetty ja lakiin on lisätty siirtymäsäännös, jonka mukaan soviteltua työttömyysetuutta voidaan maksaa kaikille siihen oikeutetuille henkilöille iästä ja työttömyysetuuden lajista riippumatta 31.12.2009 saakka, vaikka sovitellun päivärahan 36 kuukauden enimmäismaksuaika täyttyisi aiemmin.

Edellä mainitun enimmäisajan jälkeen voidaan soviteltua päivärahaa maksaa silloin, kun henkilö vastaanottaa enintään 2 viikkoa kestävä kokoaikatyön taikka henkilölle, joka on syntynyt ennen vuotta 1950 ja hän on täyttänyt 57 vuotta ennen 36 kuukauden enimmäisajan täyttymistä. Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneiden osalta vastaava ikäraja on 59 vuotta.

Enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta, kun henkilö on yhdenjaksoisesti työskennellyt saman työnantajan palveluksessa vähintään kuusi (6) kuukautta kokoaikatyössä (työaika vähintään 75 % alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta) tai kun henkilö on enimmäisajan tultua täyteen täyttänyt työoloehdon.

Laskettaessa 500 päivärahopäivän enimmäismaksuaikaa otetaan sovitellut työttömyyspäivärahat huomioon muunnettuna täysiksi työttömyyspäivärahopäiviksi. Jos soviteltua päivärahaa maksetaan korotettuna työllistämishjelmallisella tai korotetulla ansio- osalla, kerryttää jokainen maksettu soviteltu työttömyyspäivärahopäivä 150 päivän tai 185 päivän enimmäisaikalaskuria riippumatta etuuden suuruudesta.

Jos henkilölle maksetaan sosiaalietuudella (esim. osatyökyvyttömyyseläke, lasten kotihoidontuki) vähennettyä ansiopäivärahaa, kertyy 500 päivän enimmäismaksuaika jokaiselta maksetulta päivältä.

6.5 Sovitellun päivärahan hakeminen ja maksaminen

Soviteltua työttömyyspäivärahaa on haettava **takautuvasti kuukaudelta tai neljältä peräkkäiseltä kalenteriviikolta (ma–su)**. Hakemuksen liitteenä on toimitettava palkkatodistus tai palkkalaskelma vastaavalta ajalta. Hakujaksossa kannattaa noudattaa palkanmaksujaksoa, jotta päivärahan hakeminen on mahdollisimman helppoa eikä maksamiseen tule viiveitä. Työsuhteen alkaessa tulee kassalle toimittaa kopio työsopimuksesta tai työnantajan selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista (työsopimuslaki 2 luku 4 §).

Vaikka työnhaku ei olisi ollut voimassa tai henkilö ei halua hakea päivärahaa lyhyeltä ajanjaksolta sovittelujak-

son sisällä, tulee päiväraha hakemus täyttää myös edellä mainitulta ajalta tai toimittaa kassalle selvitys ajanjaksosta, jotta kassa voi seurata työssäoloehdon kertymistä. Mikäli tarkoitus ei tällaisessa tilanteessa ole hakea päivärahaa, voi hakemukseen laittaa asiasta maininnan tai toimittaa muun selvityksen työssäoloajoista. Palkkatodistus on toimitettava aina, kun hakemukseen on merkitty yksikin työpäivä.

Lomautetun henkilön, jonka työaikaa on lyhennetty lomautuksen johdosta, tulee edellä mainitun lisäksi täyttää päiväraha hakemukseen hakujakson alkuun tai loppuun jäävä kalenteriviikko kokonaan, jotta työttömyyskassa pystyy tarkastelemaan työaikaa kalenteriviikon aikana.

Soviteltua työttömyyspäivärahaa voidaan erityisestä syystä maksaa ennakoon ilman päätöstä, mikäli hakija ei kohtuullisessa ajassa saa työnantajaltaan palkkatodistusta. Päivärahaa voidaan maksaa enintään 70 % siitä, mihin hänellä olisi oikeus. Ennakkoa voi olla maksettuna enintään kahdelta sovittelujaksolta.

Todelliset työpäivät on aina merkittävä hakemukseen ja liitettävä hakemuksen mukaan palkkatodistus kyseiseltä jaksolta! Työttömyyspäivärahaa on haettava kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta sitä halutaan maksettavaksi. Hakemusta voi täydentää esim. palkkatodistuksella myöhemmin, mutta itse hakemus tulee toimittaa kassaan määräajan kuluessa.

7

Yrittäjäkäsité työttömyysturvassa

7.1 Myös osaomistaja voi olla yrittäjä

Työttömyysturvan tarkoittamassa mielessä yrittäjäksi katsotaan:

1. pääasiallisen toimeentulonsa yrittäjänä saava henkilö, jollaiseksi luetaan yrittäjien eläkelain (YEL) tai maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) piiriin kuuluva esimerkiksi:

- ammatin- tai elinkeinonharjoittaja (huom. yksityinen henkilö tai toiminimi kuuluu tähän kategoriaan)
- maatalousyrittäjä
- avoimen yhtiön yhtiömies
- kommandiittiyhtiön vastuullinen yhtiömies sekä

2. osaomistaja,

- joka toimii **johtavassa asemassa** osakeyhtiössä, jossa **hänellä itsellään on vähintään 15 %** tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä **perheenjäsentensä kanssa on vähintään 30 %** osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräamisvalta.

Esimerkki:

Henkilö A työskentelee toimitusjohtajana osakeyhtiössä, jonka osakkeista hän omistaa itse 14 % ja hänen puolisonsa 16 %. Henkilö A:ta on pidettävä työttömyysturvalain mukaan yrittäjänä, koska hän toimii johtavassa asemassa yrityksessä ja omistaa yhdessä perheenjäsenensä kanssa 30 % yrityksen osakepääomasta.

- joka **työskentelee** osakeyhtiössä, jossa **hänellä itsellään** tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä **perheenjäsentensä kanssa on vähintään 50 %** osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaava määräamisvalta.

Esimerkki:

Rouva B työskentelee osakeyhtiössä, jonka omistavat puoliksi hänen puolisonsa Herra C ja Herra D. Rouva B on katsottava yrittäjäksi työttömyysturvassa, koska hän työskentelee yrityksessä, jossa hänen puolisoillaan Herra C:llä on 50 % osakepääomasta.

- joka edellä mainituissa kohdissa mainitulla tavalla työskentelee muussa yrityksessä tai yhteisössä, jossa hänellä itsellään tai hänen perheenjäsenillään tai hänellä yhdessä perheenjäsentensä kanssa katsotaan olevan mainituissa kohdissa sanottua vastaava määräamisvalta.

Henkilön katsotaan olevan **johtavassa asemassa** yrityksessä, jos hän on **toimitusjohtaja, hallituksen jäsen tai jos hän on vastaavassa asemassa.**

Perheenjäseneksi katsotaan puoliso (myös avopuoliso) ja yrittäjälle suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa sukua oleva samassa taloudessa asuva henkilö. **Henkilö voidaan katsoa siis yrittäjäksi myös, jos hän työskentelee perheenjäsenensä omistamassa yrityksessä, vaikka ei itse omistaisi yrityksestä mitään osuutta.**

Päätoiminen yrittäjä katsotaan työttömäksi henkilöksi, kun yrityksen toiminta on kokonaan lopetettu tai se on ollut keskeytyneenä yhdenjaksoisesti vähintään 4 kuukautta. Edellä mainittua ei kuitenkaan vaadita, jos:

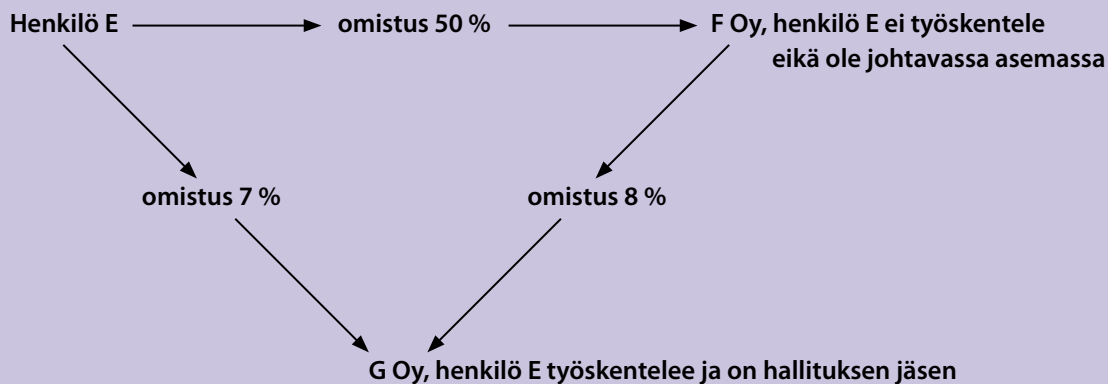
- henkilöä on pidettävä palkansaaajaan rinnastettavana yrittäjänä;
- yritystoimintaa luonnonolosuhteista johtuen on pidettävä kausiluonteisena;
- henkilön päätoiminen työllistyminen on ollut satunnaista; tai
- henkilön työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen tai vastaavan syyn johdosta

1.10.2007 voimaan tulleen lakimuutoksen mukaan koko yritystoiminnan lopettamista tai keskeyttämistä ei myöskään vaadita, jos perheenjäsen jää työttömäksi yrityksestä, jossa hänellä itsellään ei ole ollut määräysvaltaa ja perheenjäsenen työ on loppunut tuotantosuunnan lopettamisen johdosta tai perheenjäsen on työllistynyt yrityksessä vain satunnaisesti. **Työ- ja elinkeinotoimisto antaa yritystoiminnan lopettamisesta ja keskeyttämisestä kassaa sitovan lausunnon.** Saadakseen työttömyyspäivärahaa henkilön on kuitenkin aina täytettävä vaadittava työssäoloehto ja vakuutusehto.

Omistusosuuksia laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen omistus eli omistus toisen yrityksen tai yhteisön kautta silloin, jos henkilö yksin, hänen perheenjäsenensä tai hän yhdessä perheenjäseniensä kanssa omistaa väliyhteisöstä vähintään puolet tai heillä on tätä vastaava määräämisvalta väliyhteisössä.

Esimerkki:

Henkilö E omistaa 50 % F Oy:n osakkeista. Hän ei työskentele eikä ole johtavassa asemassa F Oy:ssä. F Oy omistaa 8 % G Oy:n osakkeista. Henkilö E työskentelee G Oy:ssä ja on yhtiön hallituksen jäsen. Hän omistaa G Oy:n osakkeista 7 %. Henkilö E omistaa puolet väliyhteisö F Oy:n osakkeista, joten tämä omistus otetaan huomioon laskettaessa henkilö E:n omistusta G Oy:stä. Kun välillinen omistus F Oy:n kautta (8 %) lisätään henkilö E:n suoraan omistukseen (7%), on häntä pidettävä yrittäjänä, koska hän omistaa suoraan ja välillisesti G Oy:stä 15 % ja toimii yhtiössä johtavassa asemassa (hallituksen jäsen). G Oy, henkilö E työskentelee ja on hallituksen jäsen Henkilö E omistus 50 % F Oy, henkilö E ei työskentele eikä ole johtavassa asemassa omistus 7 % omistus 8 %

7.2 Yrittäjän työssäoloehto

Yrittäjäsessa tehty työ ei kerrytä palkansaajan työssäoloehto. Työ- ja elinkeinotoimisto antaa henkilön yrittäjyydestä työttömyyskassaa sitovan työvoimapoliittisen lausunnon. Jos työ- ja elinkeinotoimisto on katsonut hakijan sivutoimiseksi yrittäjäksi ja hän on kerryttänyt palkansaajan työssäoloehdon muussa työssä, hänelle voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa soviteltuna. Sovittelussa otetaan huomioon pääsääntöisesti viimeksi vahvistetussa verotuspäätöksessä mainitut yrityksestä saadut ansiotulona verotettavat tulot, jotka jaetaan 12:lla ja näin saatu tulo vaikuttaa kuukausittain sovitelussa (vaikuttava tulo on esim. verotuspäätöksen osinkotulot 1.200,00 euroa : 12 kk = 100,00 euroa/kk). **Päätoimiseksi yrittäjäksi katsotulla henkilöllä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.**

Soviteltua ansiopäivärahaa varten sivutoimisen yrittäjän tulee toimittaa työttömyyskassalle kopio viimeksi vahvistetun henkilökohtaisen verotuksen verotuspäätöksestä ja verotuksen erittelyosasta. Jos kyse on aloitavasta yritystoiminnasta tai jos yritystoiminnan laajuus on muuttunut olennaisesti viimeisimmästä verotiedosta, tutkii työttömyyskassa yritystoiminnasta saadun tulon sovitelua varten esim. tilinpäätöstiedoista, kirjanpitoselvityksistä, veroilmoituksesta ja ennakkoverolippusta. Työttömyyskassa voi joutua pyytämään myös kalenterikuukausikohtaista kirjanpitoa. Sivutoimiselle yrittäjälle voidaan maksaa työttömyysetuutta tai koulutustukea, kunnes työttömyystilanteessa tapahtuu muutos tai 500 päivän enimmäisaika täyttyy.

Jos henkilö on työttömyysturvalain tarkoittama yrittäjä, hänen tulee harkita kassan vaihtoa. Kun palkansaajakassan jäsen ryhtyy yrittäjäksi, hänelle syntyy **18 kuukauden jälkisuoja yritystoiminnan alkamisesta lukien**. Edellä mainitun jälkisuoja-ajan henkilö voi olla jäsen IAET-kassassa. Mikäli hän joutuu lopettamaan yrittämisen tämän jälkisuojan aikana, hän voi saada työttömyysturvan aikaisemman palkansaaja-aseman perusteella. Sama jälkisuoja on voimassa myös yrittäjäkassan jäseneksi siirtyneillä. **Yrittäjäkassoja ovat Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassa (AYT, www.ayt.fi) ja Suomen Yrittäjien työttömyyskassa (SYT, www.syt.fi)**, joihin kaikki yrittäjät voivat liittyä.

Mikäli henkilö on ollut työttömyysturvalain mukaan **yrittäjä yli 18 kuukautta** eli yli jälkisuoja-ajan, on henkilön **erottava palkansaajakassasta**. Henkilölle **ei tällöin voida myöntää palkansaajan työttömyyspäivärahaa, ennen kun hän on yritystoiminnan jälkeen täyttänyt uudelleen palkansaajan työssäoloehdon**.

Yrittäjäksi ryhtyvä palkansaajakassan jäsen saa lukea hyväkseen yrittäjän työssäoloehtoon **enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan työssäoloehtoa** ja vakuutettunaoloaikaa, mikäli hän liittyy yrittäjäkassaan **kuukauden kuluessa** yrittäjäksi ryhtymisestään ja pal-

kansaajakassasta eroamisestaan. Mikäli yrittäjäksi ryhtynyt henkilö liittyy yrittäjäkassaan toimittuaan yrittäjänä yli kuukauden, aloitetaan työssäoloehdon laskeminen vasta liittymispäivästä.

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on työskennellyt lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Olennaisena yritystoimintaa pidetään ajalla, jolloin lakisääteisen eläkevakuutuksen perusteena oleva työtulo on vähintään 8.520 € vuodessa eli 710 € kuukaudessa. TEL:n mukaisen työtulon (osamistajat) tulee olla vähintään samansuuruinen.

Palkansaajakassaan siirtyvä yrittäjäkassan jäsen saa lukea hyväkseen **enintään 11 viikkoa yrittäjänä työskentelyaikaa ja vakuutettunaoloaikaa**, mikäli hän siirtyy palkansaajakassaan **kuukauden kuluessa palkkatyön alkamisesta ja yrittäjäkassasta eroamisesta**. Yrittäjäkassasta siirtynyt palkansaajakassan jäsen, joka on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon, voi saada yrittäjän työttömyyspäivärahaa palkansaajakassasta, jos hän on ollut palkansaajakassan jäsen enintään 32 kalenteriviikkoa eikä hän ole täyttänyt palkansaajan työssäoloehtoa kassan jäsenenä ja jos hän on jäänyt työttömäksi, aloittanut työttömyysturvalain 10 luvun mukaisen koulutuksen tai työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen. 1.1.2005 tai sen jälkeen.

8

Työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen ajalta maksettava koulutustuki ja ylläpitokorvaus

8.1 Koulutustuen saamisen ehdot

Koulutustukeen on oikeus 17 vuotta täyttäneellä opiskelijalla, joka työttömäksi jäädessään tai koulutuksen aloittaessaan on **täyttänyt työttömyysturvalaissa tarkoitetun työssäoloehdon** (ks. kohta 2.3 Työssäoloehto: alkuehto ja paluuehto) ja joka ei ole saanut työttömyysetuutta työttömyysturvalaissa tarkoitettua enimmäisaikaa (500 päivää). Koulutustukeen ei ole oikeutta opiskelijalla, joka jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin on saanut aikaan sen, ettei enimmäisaika ole täyttynyt ennen koulutuksen aloittamista.

Koulutuksen on oltava **julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain tarkoittamaa työvoimaviranomaisen asiakkailleen hankkimaa aikuiskoulutusta**.

Koulutustukeen ei ole oikeutta mm. silloin, jos opiskelija saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa taikka tapaturma- tai liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain säännösten mukaan kuntoutuksen perusteella maksettavaa ansionmenetykskorvausta.

Koulutustuki maksetaan perustukena tai ansiotukena. Perustukea ei makseta siltä ajalta, jolta opiskelijalla on oikeus saada ansiotukea. Opiskelija on oikeutettu ansiotukeen, jos hän on oikeutettu työttömyysturvalain mukaan ansioturvaan ja sen lisäksi hän on työtön tai kokonaan lomautettu, työttömyysturvalain mukaan soviteltuun työttömyysetuuteen oikeutettu tai työttömyysuhan alainen. **Ansioturvaan ei kuitenkaan ole oikeutta siltä ajalta, jona henkilö katsotaan päätoimiseksi yrittäjäksi tai opiskelijaksi.**

Koulutustukipäivät eivät kerrytä työttömyyspäivärahan 500 päivän laskuria.

8.2 Koulutustuen suuruus

Koulutustuki on **samansuuruinen kuin kokonaan työttömälle maksettava työttömyyspäiväraha**. Ansiotukena maksettava koulutustuki on samansuuruinen kuin henkilön ansiopäiväraha. Perustukena maksettava koulutustuki on peruspäivärahan suuruinen.

Koulutustukea voidaan maksaa **korotetulla ansio-osalla samoilla edellytyksillä kuin työttömyyspäivärahaa** (ks. kohta 4.3 Korotetun ansio-osan edellytykset). Perustukena maksettavaa koulutustukea voidaan korottaa peruspäivärahan korotusosalla, jos opiskelija on menettänyt työnsä työsopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitettua taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja hän on ennen työn menettämistä hankkinut työssä oloaikaan vähintään 20 vuotta. **Korotettua koulutustukea maksetaan koko koulutusajalta ilman työttömyyspäivärahassa olevaa 150 päivän enimmäismaksuaikaa** ja sitä voidaan maksaa, vaikka 150 päivän enimmäismaksuaika olisi jo täyttynyt ennen koulutuksen alkua.

Koulutustuen työllistymisohjelmallisää maksetaan työllistymisohjelmaan merkityn julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisen työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen ajalta. Ansiotuen työllistymisohjelmallisää maksetaan **samoilla edellytyksillä kuin ansiopäivärahaan** (ks. kohta 4.5 Työllistymisohjelma lisän edellytykset). Perustukea korotettuna työllistymisohjelmallisällä voidaan maksaa opiskelijalle, jolle on laadittu työllistymisohjelma ja joka on menettänyt työnsä työsopimuslain 7 luvun 3, 4, 7 tai 8 §:ssä tarkoitettua taloudellisista tai tuotannollisista syistä ja joka on ennen irtisanomisajan päättymistä hankkinut työssä oloaikaan vähintään 3 vuotta tai on työsuhteen päättyessä ollut määräaikaisessa työsuhteessa keskeytyksittä vähintään 3 vuotta tai on ollut samaan työnantajaan määräaikaisissa työsuhteissa yhteensä vähintään 36 kuu-kautta viimeksi kuluneen 42 kuu kauden aikana ja lisäksi on täyttänyt työssäoloehdon. **Työllistymisohjelmallisää voidaan maksaa enintään 185 päivältä.**

8.3 Vähennetty koulutustuki

Koulutusaikaiset palkka- tai muut työtulot sekä eräät la-
kisääteiset etuudet vähennetään osittain koulutustuesta.
Koulutustuki maksetaan **vähennettynä, jos tulot 4 ka-
lenteriviikon tarkastelujakson aikana ylittävät 118 € tai
kuukauden tarkastelujaksolla ylittävät 127 € (suojaosa).**
Suojaosan ylittävästä osasta **80 % vähentää** koulutustu-
kea. Opiskelijalle myönnetty kotihoidontuki vaikuttaa
koulutustukeen vähentävästi.

Vähennettyä koulutustukea määrättäessä tarkastelujakso-
na käytetään kuukautta tai neljää peräkkäistä kalenteri-
viikkoa. Kun tulo otetaan huomioon, koulutustukea mak-
settaessa noudatetaan lisäksi, mitä työttömyysturvallaissa
säädetään sovitellusta työttömyyspäivärahasta.

**Työn alettua opiskelijan tulee ilmoittaa asiasta välittö-
mästi työttömyyskassalle!** Tulot kohdistetaan aina teh-
tyyn työaikaan. Jos lähetettyyn koulutustukihakemukseen
tulee muutoksia esim. koulutuksen keskeytys tai töihin
meno, tulee siitä aina ilmoittaa välittömästi työttömyys-
kassalle.

Esimerkki vähennetystä koulutustuesta:

Opiskelija aloittaa koulutuksen 12.1.2009. Hänen
täysimääräinen koulutustukensa on 37 €/pv. Hän
käy iltatyössä 22.–23.1.2009 ja saa tältä ajalta palk-
kaa 168,19 €. Opiskelijalle maksetaan täysimääräi-
nen koulutustuki sekä ylläpitokorvaus ajalta 12.
– 21.1.2009.

Tarkastelujakson 22.1.–21.2.2009 ajalta otetaan
huomioon 168,19 euron tulo seuraavasti: Suojaosan
127 € ylittävältä osalta huomioidaan koulutustukea
vähentävästi 80 % tulosta eli 32,95 € ((168,19 € – 127
€) x 80 %), joka on muunnettuna päivätuloksi 1,53 €
(32,95 € : 21,5 pv). Tarkastelujakson 22.1.–21.2.2009
ajalta opiskelijalle maksetaan vähennettyä koulu-
tustukea 35,47 €/pv (37 € – 1,53 €) sekä ylläpitokor-
vaus.

Työnantajan maksama irtisanomisajan palkkaa vastaava
korvaus tai muun sopimuksen tai järjestelyn perusteella
maksettu taloudellinen etuus (esim. kertakorvaus) jak-
sotetaan henkilön viimeisestä työsuhteesta saadun pal-
kan perusteella työsuhteen päättymisestä lukien. Tällöin
määritellään se ajanjakso, johon saadun etuuden vaikutus
kohdennetaan. Muutettaessa kuukautta kohti laskettua
etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukau-
teen sisältyvän 21,5 päivää.

8.4 Ylläpitokorvaus ja ulkomaan päiväraha

Opiskelijalle maksetaan **8 €/pv verotonta ylläpitokorva-
usta** ajalta, jolta hän saa koulutustukea. Ylläpitokorvaus-
ta maksetaan viideltä päivältä viikossa. Ylläpitokorvaus
maksetaan ilman eri selvitystä **korotettuna, yhteensä 16
€/pv**, mikäli koulutus tapahtuu opiskelijan työssäkäynti-
alueen ulkopuolella. Korotettua ylläpitokorvausta voidaan
maksaa myös opiskelijalle, joka osallistuu koulutukseen
työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella,
ja hänelle aiheutuu tästä ylimääräisiä majoituskustannuk-
sia. Opiskelijan tulee ilmoittaa kassalle luotettava sel-
vitys majoituskustannuksista. nTyö- ja elinkeinotoimisto
ilmoittaa työttömyyskassalle, onko koulutus kotikunnan
tai työssäkäyntialueen ulkopuolella.

Ulkomailla järjestettävään koulutukseen osallistuvalla
opiskelijalle maksetaan ylläpito- ja majoituskustannusten
korvauksena 50 % päivärahasta, joka suoritetaan valtion
virkamiehille asianomaisessa maassa mtehdyn virkamat-
kan matkakustannusten korvauksena. Ulkomaan päivä-
rahaa maksetaan työ- ja elinkeinotoimistosta saadun lau-
sunnon pohjalta seitsemältä päivältä viikossa. Pohjoiska-
lotin koulutussäätiön (NORD) järjestämään koulutukseen
osallistuvalla opiskelijalle maksetaan ylläpitokorvausta
16,82 euroa päivältä koulutuksen ajalta.

Em. ylläpitokorvauksia ei makseta opiskelijalle, joka ei
saa koulutustukea eikä koulutuksen lomajaksolta paitsi
silloin, kun opiskelija on lomajakson aikana koulutukseen
kuuluvassa työharjoittelussa.

8.5 Koulutustuen hakeminen ja hakemuksen liitteet

Henkilö, joka on ollut työttömyyskassan jäsen vähintään
viimeiset kymmenen kuukautta ja täyttää työttömyys-
turvalain mukaisen työssäoloehdon (ks. kohta 2.3 Työs-
säoloehto: alkuehto ja paluuehto), hakee koulutustukea
työttömyyskassalta koulutustukihakemuksella. Koulu-
tustukihakemuksia saa työ- ja elinkeinotoimistosta tai

oppilaitoksesta, joka toteuttaa koulutuksen, sekä kassan kotisivuilta www.iaet.fi kohdasta Lomakkeet.

Jos opiskelija on työttömyyspäivärahan saajana koulutuksen alkaessa, hakemukseen ei tarvita liitteitä. Muussa tapauksessa hakemukseen tulee liittää kohdassa 1.3 (Päiväraahakemuksen liitteet) mainitut liitteet.

Koulutustukea ei ilman erityisen painavaa syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireille tuloa.

Huom! Työvoimakoulutuksen aikana opiskelija ei ole oikeutettu työttömyyspäivärahaan eikä päiväraahakemuksia tarvitse näin ollen täyttää tältä ajalta. Opiskelijan tulisi ainoastaan ilmoittaa alkuperäiseen koulutustukihakemukseen tulevista muutoksista. Opiskelijan kannattaa pysyä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

8.6 Koulutustuen maksaminen

Opintososiaaliset etuudet maksetaan jälkikäteen vähintään kerran kuukaudessa, tällä hetkellä kuitenkin pääsääntöisesti **joka toinen perjantai kymmenen (10) päivän erissä takautuvasti**. Mikäli maksupäivä osuu arkipyhäpäivälle, maksupäivä on edellinen pankkipäivä. Koulutustuessa jatkohakemuksia tai ilmoituksia ei tarvitse toimittaa kassalle koulutusajalta muutoin kuin vähennetyn koulutustuen osalta.

Osa-aikatyötä tekeväälle opiskelijalle koulutustuki maksetaan **kalenterikuukausittain tai neljän kalenteriviikon (ma-su) jaksoissa** (riippuen palkanmaksujaksoista) hakijan toimitettua kassalle **palkkatodistuksen** sekä **viikoittaisen työtuntiselvityksen** (ansioturvan jatkohakemuslomake). Vähennettyä koulutustukea saavan opiskelijan tulee ilmoittaa kassalle myös, jos tuloja ei ole.

Työttömyyskassa voi erityisestä syystä maksaa vähennettyä koulutustukea enakkoon ilman päätöstä samoin edellytyksin kuin työttömyyspäivärahaa (ks. kohta 6.5 Sovitellun päivärahan hakeminen ja maksaminen)

ETUUDEN SAAJAN TULEE ILMOITTA A TYÖTTÖMYYSKASSALLE KOULUTUSAIKAA KOSKEVISTA MUUTOKSISTA VÄLITTÖMÄSTI !

8.7 Toimenpiteet koulutuksen päätyttyä

Jos opiskelija ei koulutusjakson jälkeen sijoitu työmarkkinoille, tulee hänen ilmoittautua **työ- ja elinkeinotoimistoon työnhakijaksi viimeistään koulutuksen päätyttyä**. Tämän jälkeen hän voi jälleen hakea ansiopäivärahaa. Hakijalla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, jos hän ei ole työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa.

9

Työttömien omaehtoisen opiskelun ajalta maksettava koulutuspäiväraha

9.1 Koulutusta koskevat edellytykset

Koulutuspäivärahaa maksetaan omaehtoiseen, päätoimiseen, yhdenjaksoiseen, ammatillisia valmiuksia edistävään ja tutkintoon johtavaan koulutukseen, joka tapahtuu julkisen valvonnan alaisissa oppilaitoksissa. Koulutuksen tulee olla vähintään 20 opintoviikon (36 opintopistettä) laajuista koulutusta, joka:

- johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai ammattikorkeakoulun jatko-tutkintoon;
- valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan ammatti-tai erikoisammattitutkintoon tai ammatilliseen perustutkintoon; taikka
- tähtää ennen työttömyyttä keskeytyneiden alem-paan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavien opintojen loppuunsaattamiseen;
- antaa ammatillista lisäkoulutusta;
- on vammaisille opiskelijoille järjestettävää valmen-tavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta tai muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä kotitalousopetusta;
- on ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa täyden-nyskoulutuksena järjestettyjä erikoistumisopintoja tai opettajan kelpoisuuteen johtavat pedagogiset opinnot;
- johtaa peruskoulun oppimäärän tai keskeytyneen lukion oppimäärän suorittamiseen, silloin kun yleissivistävän koulutuksen puuttuminen on esteenä työllistymiselle tai osallistumiselle ammatilliseen koulutukseen ja koulutuksen tarve on määritelty työnhakusuunnitelmassa; taikka
- johtaa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittami-seen yliopiston erikseen järjestämässä ohjelmassa, johon kassan jäsen on normaalissa järjestyksessä hakenut ja päässyt.

9.2 Koulutuspäivärahan maksamisen edellytykset

Maksamisen edellytyksenä on myös, että hakija on kou-lutuksen aloittaessaan;

- **työttömänä työnhakijana** työ- ja elinkeinotoi-mistossa;
- **saanut työttömyyspäivärahaa** tai työmarkkina-tukea **vähintään 65** täydeltä **työttömyyspäivältä** välittömästi koulutusta edeltävien 12 kuukauden aikana. Mikäli hakijan opinnot sisältyvät hänelle laadittuun työllistymisohjelmaan, edellä mainit-tua 65 päivän edellytystä ei vaadita;
- **on ollut työeläkelakien piiriin kuuluvassa ansiotyössä tai yrittäjänä vähintään 10 vuoden ajan.** Työhistoriaa laskettaessa työssäoloaikaan lasketaan eläkkeeseen oikeuttava työ. Huomioon voidaan ottaa poikkeuksellisesti myös työ, jonka henkilö on tehnyt täytettyään 18 vuotta.
- rinnasteisena aikana voidaan lukea enin-tään neljännes sellaista aikaa, kun hakijalle on maksettu äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhem-painrahaa tai erityishoitorahaa tai hän on ollut hoitovapaalla taikka suorittanut varusmies- tai si-viilipalvelusta tai on ollut vian tai vamman vuok-si työkyvytön saaden eläkettä, kuntoutustukea tai tapaturmaeläkettä

Oppilaitos arvioi, täyttääkö koulutus koulutuspäivära-han saamisen edellytykset.

Työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa työnhakijana olon työttömyyskassalle.

Työttömyyskassa tarkistaa työttömyyspäivärahapäivien määrän ja työhistoriaedellytyksen täyttymisen.

Kouluspäivärahaa **ei myönnetä henkilölle**, joka työllistyy **yli kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyössä** tai työllistyy **päätoimisesti yrittäjänä** taikka henkilölle, joka saa samoihin tai muihin päätoimisiin opintoihin opintotukilain mukaista **opintotukea**.

9.3 Kouluspäivärahan suuruus ja kesto

Kouluspäiväraha on **työttömyyspäivärahan suuruinen**. Sitä maksetaan 5 päivältä viikossa, myös lomaajoilta.

Kouluspäivärahaa maksetaan **korotetulla ansio-osalla samoilla edellytyksillä kuin työttömyyspäivärahaa** (ks. kohta 4.3 Korotetun ansio-osan edellytykset). Kouluspäivärahaa maksetaan korotettuna koko koulusajalta ilman enimmäisaikarajaa ja sitä voidaan maksaa, vaikka 150 päivän enimmäismaksuaika olisi jo täytynyt ennen opiskelun alkua. **Kouluspäivärahaa ei voida maksaa työllistymisohjelmallisella korotettuna**.

Koulutusaikana hankittu tulo vaikuttaa kouluspäivärahan suuruuteen samalla tavoin kuin ansiopäivärahassa (ks. kohta 6, soviteltu päiväraha). Kouluspäivärahasta vähennetään koulutuksen aikana puolet ansaitusta työtulosta. Opiskeluaikana maksetut **sosiaalietuudet vähentävät** kouluspäivärahaa **tai estävät** sen maksamisen samalla tavoin kuin työttömyyspäivärahassa (ks. kohta 3 Työttömyyspäivärahoikeuden rajoitukset ja 3.6 Sosiaalietuuksien vaikutus ansiopäivärahaan). Kouluspäivärahaan eivät vaikuta puolison tulot, mutta kaikki hakijan koulutusaikana ansaitsemat tulot vähentävät sitä.

Koulutuksen aikana tehty työ kerryttää työssäoloehdot samoilla ehdoilla kuin ansiopäivärahassa, mutta se otetaan huomioon vasta silloin, jos hakija palaa työttömäksi koulutuksen jälkeen. **Kouluspäivärahaa ei määritellä uudelleen koulutuksen keston aikana**, vaikka henkilö täyttäisikin uudelleen työssäoloehdon.

Maksetut kouluspäivärahapäivät **lasketaan mukaan työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäismaksuaikaan**. Kouluspäivärahana ja työttömyyspäivärahana maksettujen korvauspäivien yhteenlaskettu määrä voi olla enintään 565 päivää, koska kouluspäivärahan myöntämisedellytyksenä on vähintään 65 maksettua työttömyyspäivärahapäivää. Jos hakija on aloittanut työllistymisohjelmaan sisältyvän koulutuksen ennen kuin hän on saanut työttömyyspäivärahaa vähintään 65 työttömyyspäivältä, kouluspäivärahaa ja työttömyyspäivärahaa maksetaan yhteensä enintään 500 päivältä lisättyä ennen koulutuksen alkua maksettujen työttömyyspäivien määrällä. Enimmäisajan jälkeiseltä koulusajalta kouluspäiväraha maksetaan Kansaneläkelaitoksesta työmarkkinatuen suuruusena enintään siihen

saakka, kun henkilö on saanut kouluspäivärahaa 500 päivältä.

9.4 Kouluspäivärahan hakeminen ja maksaminen

Kouluspäivärahaa haetaan työttömyyskassalta takautuvasti sille tarkoitettulla hakemuksella, joita saa mm. kassan kotisivuilta www.iaet.fi kohdasta Lomakkeet. **Kouluspäivärahaa ei ilman erityisen painavaa syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireille tuloa**.

Ensimmäisen kouluspäivärahahakemuksen liitteenä tulee työttömyyskassalle toimittaa

- oppilaitoksen todistus koulutuksen sisällöstä, koulutukseen hyväksymisestä ja alkamisajankohdasta ("Oppilaitoksen todistus kouluspäivärahalla opiskelua varten" sekä "liite todistukseen kouluspäivärahalla opiskelua varten"). Todistuksia on saatavissa mm. kassan kotisivuilta. www.iaet.fi kohdasta Lomakkeet.
- rekisteriote työhistoriasta. Työttömyyskassa hankkii työhistoriaa koskevan ansiotyöluettelon yksityisten palvelussuhteiden osalta Eläketurvakeskuksesta. Jos hakija on työskennellyt valtion, kunnan tai seurakunnan palveluksessa tulee hänen itse hankkia ansiotyöluettelo Valtionkonttorista, Kuntien Eläkevakuutuksesta tai Kirjon keskusrahastosta.
- selvitykset mahdollisista koulutusaikaisista tuloista ja sosiaalietuuksista
- opintojen alkamisen jälkeen: Laitoksen todistus opintojen aloittamisesta.

Jatkohakemus tehdään takautuvasti 4 kalenteriviikon jaksoissa tai kalenterikuukausittain.

Työttömyyskassa voi erityisestä syystä maksaa soviteltua kouluspäivärahaa ennakkoon ilman päätöstä samoin edellytyksin kuin työttömyyspäivärahaa (ks. kohta 6.5 Sovitellun päivärahan hakeminen ja maksaminen).

ETUUDEN SAAJAN TULEE VÄLITTÖMÄSTI ILMOITTA TYÖTTÖMYYSKASSALLE OPISKELUAIKAA KOSKEVISTA MUUTOKSISTA JA TULOISTA.

10

Vuorotteluvapaan ajalta maksettava vuorottelukorvaus

10.1 Määräaikainen vuorotteluvapaalaki 31.12.2009 asti

Lakia sovelletaan **kokoaikatyöntekijään** ja työntekijään, jonka työaika on yli 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta.

Vuorotteluvapaalla tarkoitetaan tässä laissa järjestelyä, jossa työntekijä työnantajansa kanssa tekemänsä vuorottelusopimuksen mukaisesti määräaikaisesti vapautetaan palvelussuhteeseen kuuluvien tehtävien suorittamisesta ja jossa työnantaja samalla sitoutuu vastaavaksi ajaksi palkkaamaan työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana olevan henkilön.

Laki vuorotteluvapaasta on voimassa 31.12.2009 asti. Tämän lain nojalla vuorotteluvapaan voi pitää **31.12.2010 mennessä**, jos vuorottelusopimus on tehty lain voimassa ollessa eli 31.12.2009 mennessä. Säännöksiä sovelletaan vuorottelusopimukseen, jotka on tehty 1.1.2008 tai sen jälkeen.

10.2 Vuorottelukorvauksen ehdot ja korvausoikeuden rajoitukset

Vuorotteluvapaan kesto on **vähintään 90 kalenteripäivää** yhdenjaksoisesti ja yhteensä **enintään 359 kalenteripäivää**.

Vuorotteluvapaan jaksottamisesta on sovittava vuorottelusopimuksessa ennen vapaan aloittamista. Kunkin jakson vähimmäispituus on 90 kalenteripäivää. Vuorotteluvapaan pidentämisestä on sovittava kaksi kuukautta ennen sovitun vuorotteluvapaan päättymistä. Vuorotteluvapaa on kuitenkin pidettävä kokonaisuudessaan kahden vuoden kuluessa sen alkamisesta eikä sen yhteenlaskettu kesto saa ylittää vuorotteluvapaan enimmäiskestoä. Vuorotteluvapaa kuuluu tilapäisen töihin paluun aikana.

Vuorotteluvapaasta tulee tehdä työnantajan kanssa **kirjallinen vuorottelusopimus**, jossa työnantaja sitoutuu **palkkaamaan työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijana olevan henkilön vuorotteluvapaan ajaksi**. Palkattavan työntekijän työajan on oltava vähintään vuorottelijan säännöllisen työajan pituinen. Vuorottelusopimus ja työ- ja elinkeinotoimistossa työttömänä työnhakijan palkkaamisesta on toimitettava työ- ja elinkeinotoimistoon ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Vuorotteluvapaan edellytyksenä on **vähintään 10 vuoden työhistoria**, josta **vähintään viimeiset 13 kuukautta välittömästi ennen vuorotteluvapaan alkamista on tullut olla yhdenjaksoisesti saman työnantajan palveluksessa**. Viimeisen vuoden työajan on tullut olla kokoaikaista tai yli 75 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän työajasta. Edellä mainittuun 13 kuukauden ajanjaksoon voi sisältyä yhteensä enintään 30 päivän palkaton poissaolo. Sairaudesta tai tapaturmasta johtuva poissaolo rinnastetaan tätä säännöstä sovellettaessa työssäoloon. Palkattomaksi jaksoksi katsotaan mm. lomautus, palkaton oma loma, opintovapaa ja lakko. Mikäli työaika on järjestetty siten, että vuorottelija on esim. päivän viikossa osittaisella hoitovapaalla, opintovapaalla, tai virkavapaalla, ei työssäoloedellytys täyty.

Jos henkilö on ollut jo aiemmin vuorotteluvapaalla vuonna 2003 tai myöhemmin, tulee henkilöllä olla työhistoriaa ennen uuden vuorotteluvapaan alkamista vähintään viisi vuotta edellisen vuorotteluvapaan päättymisen jälkeen. Jos edellinen vuorotteluvapaa on päättynyt ennen vuotta 2003, ei edellä mainittua viiden vuoden työhistoriaa edellytetä.

Työhistoriaan hyväksyttävien töiden tulee olla eläkettä kerryttäviä, mutta hakijan hyväksi voidaan lukea myös työ, jonka henkilö on tehnyt ennen kuin hän on täyttänyt 23 vuotta. Työntekoon rinnastettavana aikana otetaan huomioon äitiysraha-, isyysraha- ja vanhempainraha-kausi, hoitovapaa ja varusmies- tai siviilipalvelusaika. 10 vuoden työhistoriaedellytyksestä enintään 1/4 voi olla tällaista työssäoloon rinnastettavaa aikaa.

Vuorottelukorvaukseen ei ole oikeutta siltä ajalta, jona työntekijä:

- saa työnantajaltaan palkkaa tai vuosilomapalkkaa taikka muita korvauksia tai vastikkeita, joita vastaan vuorottelija saa vastaavaa vapaa-aikaa (palkkana ei pidetä niitä luontaisetuja, joiden saaminen vuorottelusopimuksen mukaan jatkuu vuorotteluvapaan aikana);
- suorittaa varusmies- tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta taikka siviilipalvelusta;
- suorittaa vapausrangaistusta rangaistuslaitoksessa;
- on yli kaksi viikkoa kestävässä kokoaikatyössä muulla kuin omalla työnantajallaan;
- harjoittaa päätoimista yritystoimintaa tai
- saa työttömyysturvalaissa tarkoitettua työttömyyspäivärahan saamisen estävää sosiaalietuutta (ks. tarkemmin kohta 3 Työttömyyspäivärahoikeuden rajoitukset ja 3.6 Sosiaalietuuksien vaikutus ansiöpäivärahaan).

10.3 Vuorottelukorvauksen suuruus

Vuorottelukorvauksen täysi määrä on **70 %** siitä **työttömyyspäivärahasta**, johon henkilöllä olisi työttömänä ollessaan oikeus työttömyysturvalain perusteella ilman lapsikorotuksia. Vuorottelukorvauksen määrä on kuitenkin **80 % työttömyyspäivärahasta**, mikäli hakijalla on **työhistoriaa vähintään 25 vuotta** ennen vuorotteluvapaan alkamista.

Vuorottelukorvausta määriteltäessä ei oteta huomioon työttömyysturvalaissa tarkoitettua lapsikorotusta, eikä vuorottelukorvausta makseta **lapsikorotuksella korotettuna**.

Vuorottelukorvauksen perusteena oleva palkkatulo määritellään työttömyyspäivärahasta poiketen **vähintään 52 viikon ajalta** saaduista palkkatuloista **vuorotteluvapaata edeltäviltä täysiltä palkanmaksukausilta**. Palkkatuloihin ei oteta huomioon niitä luontaisetuja, joiden saaminen vuorottelusopimuksen mukaan jatkuu vuorotteluvapaan ajan.

Vuorotteluvapaan aikana henkilön saamaan muuhun lakisääteiseen sosiaalietuuteen sovelletaan, mitä työttömyysturvalaissa säädetään. Muut tulot vaikuttavat siten, että vuorottelukorvauksen suuruus lasketaan sovitellusta ansiöpäivärahasta. (ks. kohdat 3 Työttömyyspäivärahoikeuden rajoitukset ja 6 Soviteltu työttömyyspäiväraha). Yli kahden viikon koko aikatyön ajalta ei ole oikeutta vuorottelukorvaukseen.

10.4 Vuorottelukorvauksen hakeminen ja maksaminen

Vuorottelukorvaushakemuksen saat työ- ja elinkeinotoimistosta, IAET-kassalta tai osoitteesta www.iaet.fi kohdasta Lomakkeet.

Hakemuksen liitteeksi kassalle on toimitettava

- kopio vuorottelusopimuksesta
- palkkatodistus **vähintään 52 viikon ajalta** vuorotteluvapaata edeltäviltä täysiltä palkanmaksukausilta
- mahdollinen muutosverokortti
- rekisteriote työhistoriasta. Työttömyyskassa hankkii työhistoriaa koskevan ansiotyöluettelon yksityisten palvelussuhteiden osalta Eläketurvakeskuksesta. Jos hakija on työskennellyt valtion, kunnan tai seurakunnan palveluksessa tulee hänen itse hankkia ansiotyöluettelo Valtionkonttorista, Kuntien Eläkevakuutuksesta tai Kirkon keskusrahastosta.
- ks. myös hakemuksesta ohjeet kohdat 5 ja 6.

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyyskassaa sitovan lausunnon vuorottelukorvauksen edellytyksistä.

Vuorottelukorvaus maksetaan takautuvasti pääsääntöisesti kalenterikuukausittain.

Vuorottelukorvausta ei ilman erityisen painavaa syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kolmen kuukauden ajalta ennen hakemuksen vireille tuloa.

11

Oikeus työttömyyseläkkeeseen

Työttömyyseläkkeen voi saada **ennen vuotta 1950 syntynyt henkilö,**

- joka on **täyttänyt 60 vuotta.** Henkilölle voidaan myöntää vanhuuseläke, jos työttömyyseläkkeen saamisedellytykset täyttyvät vasta henkilön täytettyä 62 vuotta,
- jolle on **maksettu työttömyyspäivärahaa 500 päivän enimmäismaksuaika,**
- joka on ollut viimeisen **15 vuoden aikana 5 vuotta ansiotyössä** ja
- jolla on työ- ja elinkeinotoimiston **todistus työttömyyden jatkumisesta.**

Viiden vuoden työhistoriaan lasketaan Suomessa, muissa EU-maissa ja sosiaaliturvasopimusmaissa tehdyt työt. Myös alle 23-vuotiaana tehty työ lasketaan työhistoriaan.

Jos yli 60-vuotias lisäpäivillä oleva henkilö on ollut töissä ja täyttänyt työssäoloehdon uudelleen, hän voi valita hakeeko työttömyyspäivärahaa vai työttömyyseläkettä. Edellä mainitun valinnan vaikutuksesta tulevaan eläkkeeseen kannattaa olla yhteydessä omaan eläkevakuutusyhtiöön. Jos henkilö ei ole lisäpäivillä ja hän täyttää työssäoloehdon uudelleen, määritellään hänen työttömyyspäivärahansa uudelleen ja 500 päivän laskuri nolataan.

Työttömyyskassa kirjoittaa **todistuksen työttömyyseläkkeen hakemista varten,** kun henkilö on täyttänyt eläkkeen hakemisen ehtona olevat päiväraha- ja ikäedellytykset eli henkilö on saanut vähintään 500 päivää työttömyyspäivärahaa ja hän on täyttänyt 60 vuotta. Jos henkilö on saanut 500 maksupäivää työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän täyttää 60 vuotta, voidaan eläketodistus kirjoittaa siinä kuussa, jossa henkilö täyttää 60 vuotta. Jos henkilö on täyttänyt 60 vuotta ennen 500 päivän enimmäismaksuajan täyttymistä, kirjoitetaan eläketodistus, kun työttömyyskassa on maksanut 500 päi-

vältä työttömyyspäivärahaa. **Eläketodistusta ei tarvitse pyytää kassalta,** vaan se toimitetaan automaattisesti. **Todistuksen kanssa on käytävä kuukauden kuluessa työ- ja elinkeinotoimistossa, jossa vahvistetaan työttömyyden jatkuminen.** Työttömyyseläkettä maksetaan aikaisintaan päivärahaoikeuden päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa edellä mainituissa tapauksissa sen kuukauden loppuun, jolloin henkilö täyttää 60 vuotta tai sen kuukauden loppuun, jona 500 päivän enimmäismaksuaika on täyttynyt.

Vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneillä ei ole oikeutta työttömyyseläkkeeseen, ks. kohta 5.1 Lisäpäiväoikeus.

Tarkempaa tietoa eläketurvastasi saat omasta eläkelaitoksestasi tai Eläketurvakeskuksesta.

12

Työnhaku EU- ja ETA- maan ja Sveitsin alueella E 303 –lomakkeella

EU/ETA-maan ja Sveitsin kansalainen säilyttää oikeuden Suomen työttömyyspäivärahaan **enintään kolmen kuukauden ajan** hakiessaan työtä toisen EU/ETA-maan tai Sveitsin alueelta. Tältä ajalta työnhakijalle **maksetaan työnhakumaasta Suomen nettopäivärahan** suu ruista työttömyyspäivärahaa, jos hän on **kokonaan työtön** ja ollut työttömänä työnhakijana ja **työmarkkinoiden käytettävissä** työ- ja elinkeinotoimistossa **Suomessa vähintään neljän viikon ajan** ennen lähtöä.

Päivärahan saamiseksi työnhakumaasta hakija tarvitsee E 303/1–5 -lomakkeet. E 303 -todistuksen saa työttömyyskassalta, jos edellä mainitun neljän viikon työttömyysedellytyksen lisäksi

- hän hakee todistusta **ennen matkustamista** toiseen EU/ETA-maahan
- hänelle maksetaan Suomessa työttömyyspäivärahaa.

Lomakkeita **ei** voida antaa, **jos hakija on lomautettu** eli hän ei ole kokonaan työtön. Jos hakijalla on voimassa oleva **työvoimapolitiittinen karenssi**, tulee hänen **selvitää työ- ja elinkeinotoimistosta mahdollisuutensa lähteä työnhakuun**.

Todistus tulee **pyytää hyvissä ajoin, eli vähintään 2 viikkoa ennen lähtöä!** Todistuksen kirjoittamista varten työttömyyskassa tarvitsee seuraavat tiedot: syntymäkunta, kansalaisuus, mahdolliset aikaisemmat sukunimet, osoite ulkomailla (jos tiedossa) sekä ulkomaille lähtöpäivä (lähtöpäivä on sitova). IAET-kassan kotisivuilta www.iaet.fi kohdasta Lomakkeet on hakemuksia E303 – lomakkeen kirjoittamista varten.

Lomakkeita **ei** voida antaa, **jos niitä ei ole pyydetty ennen ulkomaille lähtöä**.

Jotta työnhakija saisi päivärahaa koko todistuksen voimassaolon ajalta, hänen on ilmoitettava työnhakumaassa työväilytykseen **seitsemän päivän kuluessa** todistuksen alkamispäivästä. Suomen määräaikalakia ei sovelleta ulkomailla, joten mikäli viimeinen ilmoittautumispäivä on lauantai, sunnuntai tai arkipyhä, on hakijan ilmoitettava työnhakumaassa työväilytykseen viimeistään sitä edeltävänä arkipäivänä. Tarkempia tietoja ilmoittautumisajasta saa työnhakumaan työväilytyksestä. **Jos henkilö ei saa työtä, Suomeen on palattava ja ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistoon E 303 -todistuksen voimassaoloajan kuluessa (viimeinen voimassaolopäivä näkyy lomakkeessa kohdassa 4)** ja toimitettava työttömyyskassalle E 303/5 lomake saadaksesen keskeytyksettä työttömyyspäivärahaa.

Jos työnhakija ei palaa työnhakijaksi Suomeen 3 kuukauden enimmäisajan kuluessa, työttömyyspäivärahaa **ei voida maksaa, ellei hän ole ollut Suomessa työssä tai työvoimaviranomaisen osoittamassa koulutuksessa 4 viikkoa**. 3 kuukauden määräaika voidaan pidentää, jos viivästyksen on ollut syynä sairaus tai muu ylivoimainen este (esim. lentolakko).

Edellisen työhaun jälkeen voi lähteä uudelleen EU/ETA-työnhakuun vasta sen jälkeen, kun hakija on ensin ollut Suomessa työssäolohtoon luettavassa työssä vähintään 4 viikkoa ja sen jälkeen työttömänä työnhakijana työ- ja elinkeinotoimistossa 4 viikkoa.

Kaikista ulkomaan matkoista on aina ilmoitettava työ- ja elinkeinotoimistoon ja työttömyyskassalle.

13

Ulkomailla työskentely ja työttömyysturva

13.1 Työttömyysturvalain mukaista työssäoloehto voi kerryttää

- Suomessa,
- sopimusmaassa (EU/ETA-maat, Pohjoismaat ja Sveitsi) ja
- lähetettynä työntekijänä

13.2 EU/ETA-maat ja Sveitsi

ETA:an kuuluvat Islannin, Liechtensteinin ja Norjan lisäksi kaikki EU-maat: Belgia, Bulgaria, Iso-Britannia ja Pohjois-Irlanti (lukuun ottamatta mm. Kanaalinsaa-ria: Alderney, Guernsey, Jersey ja Mansaari), Espanja, Hollanti, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. Sveitsi ei kuulu EU/ETA:aan, mutta EY on tehnyt sopimuksen Sveitsin kanssa henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta.

EU/ETA:n työttömyysturvasäännösten perimmäinen tarkoitus on helpottaa työvoiman liikkuvuutta ja välttää kaksoisvakuutusta eli tilannetta, jossa henkilö olisi työttömyyden varalta vakuutettuna kahdessa tai useammas-
sa maassa. **Pääsääntöisesti työntekijä on vakuutettuna työskentelymaassa.**

**Sopimusmaassa hankitut vakuutus- ja työskentelykau-
det** voidaan lukea Suomessa työssäolohtoon, **mikäli henkilö on työskennellyt Suomessa välittömästi ennen työttömyyttään neljä viikkoa.** Lisäksi edellytyksenä työskentelykausien huomioon ottamiselle on, että henkilö on **liittynyt Suomessa työttömyyskassaan kuukau-
den kuluessa** siitä, kun hän lakkasi olemasta sopimus-
maan työttömyysvakuutuksen piirissä. Sopimusmaassa työskennellyt henkilö voi palatessaan Suomeen liittyä työttömyyskassan jäseneksi pääsäännöstä poiketen myös työttömänä ollessaan.

Mikäli henkilö on ollut sopimusmaassa lyhytaikaisessa eli ns. keikkatyössä (= alle 1 vuosi), vakuutus- ja työskentelykaudet voidaan lukea työssäolohtoon ilman neljän viikon työskentelyehto Suomessa, kunhan henkilö on liittynyt kassaan kuukauden kuluessa.

Henkilön työttömyyspäiväraha määritellään lähtökohdaisesti Suomessa maksetun vähintään 4 viikon palkan perusteella tai, jos ko. 4 viikon työssäoloa ei vaadita ns. lyhyissä keikkatöissä, päiväraha määritellään sopimusvaltiossa maksetusta palkasta 43/34 kalenteriviikon ajalta.

Vakuutus- ja työskentelykaudet tuodaan sopimusmaista aina **E 301-lomakkeella** (myös pohjoismaista). Suomes-
sa E 301 -lomakkeen antaa työttömyyskassa jäsenilleen ja Kela kassaan kuulumattomille.

13.3 Pohjoismaat

Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus täydentää EU/ETA-sopimusta ja sitä sovelletaan lisäksi henkilöihin, jotka eivät kuulu EU/ETA -säännösten piiriin.

Pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen mukaan **neljän viikon työskentelykautta** ennen päivärahoikeutta **ei edellytetä** henkilöltä, joka on ollut työttömyyttä **edeltäneiden viiden vuoden aikana**

- Suomessa työttömyyskassan jäsen tai työskennellyt siinä laajuudessa, että hän on **kuulunut työttömyysturvalainsäädännön piiriin** tai
- saanut Suomesta työttömyysetuuksia ja
- **henkilö on siirtynyt Suomessa työttömyyskassan jäseneksi kahdeksan viikon kuluessa** siitä, kun hän lakkasi olemasta työttömyysvakuutuksen piirissä muussa pohjoismaassa.

Ruotsissa ja Tanskassa on Suomen tavoin vapaaehtoinen työttömyyskassojen järjestämä ansiosidonnainen työttömyysvakuutus. **Muissa EU/ETA-maissa on yleinen työttömyysvakuutusjärjestelmä.**

13.4 Lähetetty työntekijä

Lähetetyksi työntekijäksi katsotaan, jos

- henkilö tekee palkkatyötä
- työnantaja lähettää hänet ulkomaille työnantajan tai työnantajan kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan palvelukseen ja maksaa palkan tuolta ajalta ja
- henkilö kuuluu työskentelyn ajan Suomen sosiaaliturvan piiriin ja työeläkemaksut on maksettu Suomeen.

Eläketurvakeskus antaa lähetetyn työntekijän todistuksen E 101 (ennen ensimmäisen vuoden loppua työskentelyaikaa voidaan jatkaa E 102 -todistuksella) sopimusvaltioon lähetettävälle ja Kela lomakkeen Y 38 kolmanteen valtioon lähetettävälle. Suomen sosiaaliturvan piiriin kuulumista tulee hakea yleensä etukäteen.

Lähetetyn työntekijän työttömyyspäiväraha määritetään maksetusta vakuutuslomalasta (ns. tel-palkasta).

13.5 Ei-sopimusmaat (kolmannet maat)

Työssäoloehtoon ei voida lukea ei-sopimusmaissa ns. paikalta palkattuna tehtyä työtä. Kun henkilö palaa tällaisen työskentelyn jälkeen Suomeen, kassa tarkistaa, onko Suomessa asuvan status katkennut asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain (soveltamisalain) (1573/1993) mukaan. Kela antaa kassalle asiasta lausunnon.

Henkilöä ei yleensä pidetä Suomessa asuvana, jos työskentely/ oleskelu kolmannessa maassa on kestänyt yli vuoden. Tällöin työttömyyspäiväraha hakemus hylätään, kunnes hakija on täyttänyt työssäoloehdon uudelleen. Mikäli työ/oleskelu ulkomailla on kestänyt korkeintaan vuoden ja henkilöä voidaan pitää hänen palatessaan Suomessa asuvana Kelan lausunnon perusteella ja hän on täyttänyt työssäoloehdon ennen ulkomaille lähtöään sekä säilyttänyt kassan jäsenyyden, hänelle voidaan muiden edellytysten täytyessä maksaa työttömyyspäivärahaa.

Ennen ulkomaille lähtöä tarkista Kelasta tarkemmin Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisesi ja sen mahdollinen katkeaminen.

Kolmannessa valtiossa työskentely ei pidennä työssäoloehdon tarkastelujaksoa (28/24 kk).

Jos henkilö on ollut pois työmarkkinoilta ilman hyväksyttävää syytä yli kuusi kuukautta, hänelle ei makseta ansiopäivärahaa, ennen kuin hän on täyttänyt poissaolon jälkeen uudelleen työssäoloehdon kassan jäsenenä. Ulkomailla oleskelua ilman laissa tarkoitettua hyväksyttävää syytä (esimerkiksi työkyvyttömyys, päätoiminen opiskelu, alle 3-vuotiaan lapsen hoito) arvioidaan samoin kuin kotimaassa. Siten esimerkiksi puolison mukana ulkomailla muuttaminen ei yksistään ole lain tarkoitama hyväksyttävä syy.

- Kassan pyytämät lisäselvitykset tulee jättää aina kirjallisina.
- Päätökset tehdään toimitettujen asiakirjojen perusteella jälkikäteen. Tästä johtuen kassa ei voi antaa ennakkopäätöksiä päivärahoituksen määritymisestä, ks. kuitenkin kohta 6.5 Sovitellun päivärahan hakeminen ja maksaminen.
- Työttömyysturva-asioiden luonteen vuoksi kassa ei voi puhelimitse antaa yksityiskohtaisia tietoja, vaan ainoastaan yleisiä neuvoja.
- Muut kuin asianajajat ja yleiset oikeusavustajat voivat hoitaa toisen henkilön puolesta työttömyysturva-asioita ainoastaan valtakirjalla. Myös puoliso / muu lähiomainen tarvitsee valtakirjan hoitaessaan hakijana olevan läheisensä asioita työttömyyskassassa.
- Työsuhdettasi koskevissa asioissa voit käännyä esim. oman liittosi puoleen.
- Hakemusten ajallista käsittelyä koskevia puhelintiedusteluja tulisi välttää, koska ne hidastavat ratkaisutoimintaa ja päätösten antamista. Omia maksatustietoja voi tarkistaa kassan kotisivuilta osoitteesta www.iaet.fi kohdasta eAsiointi (ks. kohta 1.4 Jatkohakemus).

14.1 Valittaminen työttömyyskassan päätöksestä

Kaikki kassan antamat myöntö- ja epäämispäätökset ovat valituskelpoisia. **Maksuilmoitus ei sen sijaan ole valituskelpoinen päätös.** Työttömyyskassan päätökseen voi hakea muutosta valittamalla työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan, jonka antamasta päätöksestä voi valittaa edelleen vakuutusoikeuteen. **Valitus tulee** kuitenkin aina **toimittaa työttömyyskassalle**, joka toimittaa sen eteenpäin valitusasteen käsiteltäväksi, jos kassa ei voi oikaista päätöstä vaatimusten mukaiseksi.

Valitus on tehtävä **kirjallisesti alkuperäisenä asiakirjana** ja se on toimitettava **valitusajan kuluessa** työttömyyskassalle. Valituskirjelmässä on aina ilmoitettava:

- päätös, johon muutosta haetaan,
- miltä kohdin päätökseen vaaditaan muutosta,
- mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi,
- perusteet, joilla muutosta haetaan,
- valittajan nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero, ja
- jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen on laatinut joku muu, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valitukseen on liitettävä valituksenalainen päätös joko alkuperäisenä tai kopiona, asiakirjat, joihin valittaja vetoaa sekä mahdollinen asiamiehen valtakirja. Lisäselvityksiä voi toimittaa myöhemminkin.

Valituksen on oltava perillä työttömyyskassassa sen aukioloaikana viimeistään 30. päivänä siitä kun hakija on saanut tiedon päätöksestä. Hakijan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä 7. päivänä sen jälkeen, kun päätös on postitettu hakijan ilmoittamalla osoitteella. Valitusaikaa laskettaessa päätöksen postituspäivää ei oteta lukuun. **Valitusaika on siis päätöksen postituspäivää seuraavasta päivästä alkaen 7 (tiedoksisäänti) + 30 kalenteripäivää** (myös la ja su). Jos valitus postitetaan työttömyyskassalle, sen on oltava **työttömyyskassassa perillä ennen valitusajan päättymistä.**

Jos valituksenalainen päätös perustuu työ- ja elinkeinotoimiston työttömyyskassaa sitovaan työvoimapolitiiseen lausuntoon, toimittaa työttömyyskassa valitusasiakirjat aina vastinekierrokselle työ- ja elinkeinotoimistoon ennen kassan oman lausunnon kirjoittamista ja asiakirjojen toimittamista valitusasteeseen. Työttömyyskassa lähettää aina myös hakijalle tiedoksi asiassa antamansa lausunnon sekä mahdollisen työ- ja elinkeinotoimiston vastineen liitteineen.

15

Tietojen antaminen ja luovuttaminen

15.1 Työttömyysetuuden hakijan velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysturvalain 11 luvun 2 §:n mukaan **työttömyysetuuden hakija on velvollinen antamaan työttömyyskassalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot**. Jos hakijan olosuhteissa tapahtuu muutos, joka saattaa vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää, tulee hänen **viipymättä ilmoittaa muutoksesta maksajalle**. Tällaisia tietoja ovat mm. työsuhteen ja yritystoiminnan alkaminen ja päättyminen, työstä tai yritystoiminnasta saatu palkka tai muu korvaus, työhön käytetty työaika, myönnetty sosiaali-etuus tai palkkaturva tai muu vastaava muutos.

Jos hakija ei ilmoita työttömyyskassalle edellä mainittua muutosta, joutuu työttömyyskassa tutkimaan väärinkäytösepäilyn ja ilmoittamaan asiasta mahdollisesti poliisille.

15.2 Työttömyyskassan oikeus saada tietoja

Työttömyyskassalla on työttömyysturvalain 13 luvun 1 §:n nojalla **oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta käsiteltävänä olevan asian ratkaisemista var-**

ten välttämättömät tiedot mm. työnantajalta, valtion ja kunnan viranomaiselta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, eläke- ja vakuutusyhtiöltä sekä toiselta työttömyyskassalta.

15.3 Työttömyyskassan oikeus luovuttaa tietoja

Työttömyyskassalla on oikeus luovuttaa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä tehtävässään haltuunsa saamia tietoja työ- ja elinkeinotoimistolle työttömyyspäivärahan saamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin vaikuttavista seikoista. Salassapitosäännösten estämättä voidaan edellä mainittuja tietoja luovuttaa edelleen asianomaiselle viranomaiselle rikkomusten ja rikosten selvittämistä ja syytteenpanoa varten.

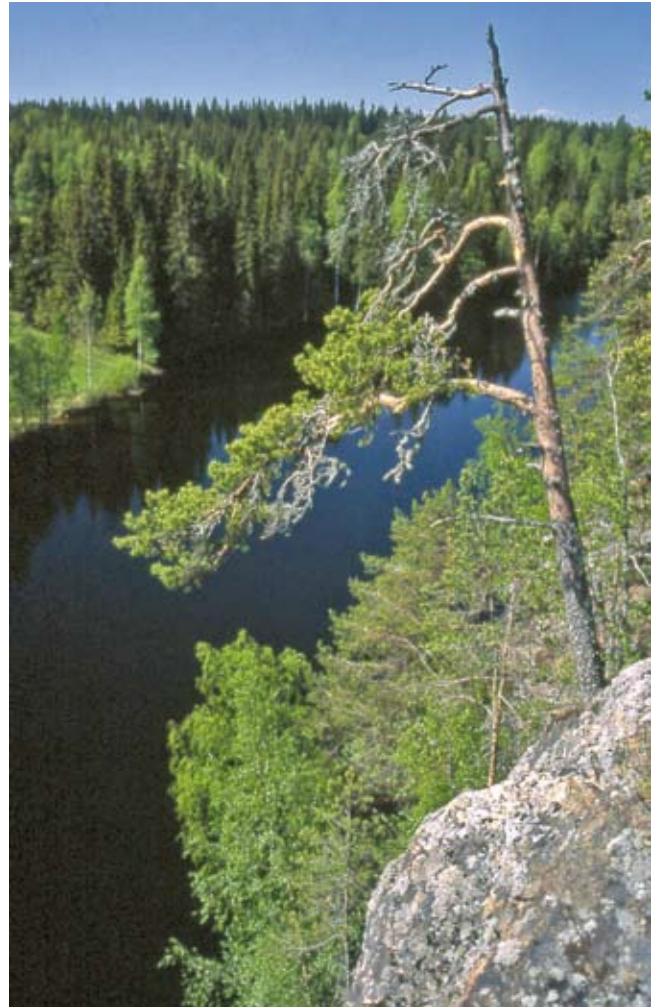
Työttömyyskassalla on oikeus sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa ministeriölle, verohallinnolle ja lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvaetuuteen tämän lain mukainen etuus vaikuttaa, tämän lain mukaista etuutta tai korvausta saaneen henkilön henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot, tiedot maksetuista etuuksista ja korvauksista sekä muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi suoritettavaa henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatointa varten, sekä poliisi- ja syyttäjäviranomaiselle edellä mainitut tiedot, jotka ovat välttämättömiä rikosten selvittämiseksi ja syytteenpanoa varten. Terveystilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka on tarkoitettu kuvaamaan henkilön sosiaalihuollon perusteita, ei kuitenkaan saa luovuttaa.

16

Tietoturva työttömyyskassassa

Sähköisestä asioinnista viranomaisissa annetun lain (24.1.2003/13) 5 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen on varmistettava riittävä tietoturvaluus asiointissa ja viranomaisten keskinäisessä tietojenvaihdossa. Sosiaali- ja terveysministeriön 3.5.2005 antamien työttömyysturvain soveltamisohjeiden (Dnro STM/1037/2005) mukaan etuushakemukset sisältävät salassa pidettävää tietoa ja em. lainkohta velvoittaa työttömyyskassan varmistamaan riittävän tietoturvaluuden asiointissa. **Koska sähköinen viesti (mm. sähköposti tai telefaksi) ei ole suojattu yhteys, työttömyyskassa voi vastata sähköisellä viestillä ainoastaan yleisluontoiseen tiedusteluun, johon ei liity henkilökohtaista salassa pidettävää tietoa.**

Edellä mainitusta johtuen työttömyyskassa ei voi vastata sähköisesti tulleisiin hakemusta tai päivärahan hakijan etuutta koskeviin kyselyihin sähköpostitse, mikäli asia koskee salassa pidettävää tai luottamuksellista tietoa. Tällöin kyselyyn vastataan postitse tai puhelimitse. Yleisluontoisiin kyselyihin voidaan edelleenkin vastata sähköpostitse. Päivärahan hakija voi kuitenkin omalla vastuullaan toimittaa kassaan selvityksiä tai kyselyitä sähköpostitse tai telefaksina niin halutessaan.

IAET-kassa
Ratavartijankatu 2
00520 Helsinki
Fax. (09) 4763 7690
www.iaet.fi

Työttömyysturva
(09) 4763 7600
iaet@iaet.fi

Koulutustuki
(09) 4763 7620
koulutus-vuorottelu@iaet.fi

Jäsenrekisteri
(09) 4763 7610
jasenrekisteri@iaet.fi